EUSKO JAURLARITZA
GOBIERNO VASCO
HEZKUNTZA, HIZKUNTZA POLITIKA
ETA KULTURA SAILA
DEPARTAMENTO DE EDUCACIÓN,
POLÍTICA LINGÜÍSTICA Y CULTURA

ESKOLA JAZARPEN KASUETAN IKASTETXEETAN JARDUTEKO GIDA

SARRERA

Zioen azalpena

Ikastetxeetan eskola jazarpena kasuetan jarduteko gida argitaratu zuen Euskal Autonomia Erkidegoko Hezkuntzako Ikuskaritzak 2004-2005 ikasturtean; ikastetxe guztiei helarazi zitzaien, eta 2007ko maiatzean aldatu zen lehenengo aldiz.

2008ko abenduan, 201/2008 Dekretua atera zuten, abenduaren 2koa, Euskal Autonomia Erkidegoko unibertsitatez kanpoko ikastetxeetako ikasleen eskubideei eta betebeharrei buruzkoa. Dekretuaren zioen azalpenean agertzen dira lortu nahi diren xede nagusiak:

> *"(…) Dekretu berri honen helburua honako hau da: ikasleek beren eskubideak baliatzen eta beren betebeharrak betetzen ikasi behar duten bizikidetza-esparrua arautzea, gizartean eskubide osoko herritar gisa integra daitezen. Alde batetik, bizikidetza positiboki bultzatzean datza, ikastetxeek beren hezkuntza-proiektuetan gaineratu behar dituzten planekin bat etorriz. Bestetik, aurreko Dekretuan arautu den faltak zuzentzeko prozesua "gizarte- eta hiritar-gaitasuna" eskuratzeko funtsezko tresna curriculumek dakarten oinarrizko gaitasunetako bat da. Izan ere, jakina da ikasleek bestelako oinarrizko gaitasunetan hainbat gabezia izan ditzaketela hezkuntza-sistemaren maila batetik bestera igarotzen direnean, eta ikastetxeak gabezia horiek kontuan hartu behar dituela, zuzentzeko. Era berean, jokabide-arloan gabeziak izan ditzakete, eta gabezia horiek helburu berarekin, espiritu berarekin eta, ahal dela, metodo berarekin zuzendu behar dira, hain zuzen ere, jokabide-arloan atzemandako gabeziei modurik egokienean erantzuteko jardueren bitartez."*

Dekretuak aldaketa handiak egin ditu ikasleen eskubideen eta betebeharren alorrean 160/1994 Dekretuari dagokionez. Azken Dekretu hori hartu zenez erreferentzia gisa aurreko ***Gida*** lantzeko, beharrezkoa da gida aldatzea eta egungo arau-errealitatera egokitzea, 201/2008 Dekretuaren xedeak eta filosofia jaso ditzan, eta bat etor dadin horrek ezartzen dituen aginduen edukiekin eta formarekin.

Dekretuak aipatutako ildo beretik, azken urteotan, azterketa eta ikerketa askok nabarmendu dute alderdi positiboetan oinarritutako ikuspegi batetik landu behar dela bizikidetza. Jarrera hori hartuz gero, bizikidetza positiboa sustatzen duten estrategietan jarri ahal izango dugu arreta, bizikidetza puskatzen deneko egoera larriek eskatzen duten erantzun zehatzean –eta beharrezkoan, beste alde batetik– jarri beharrean. 201/2008 Dekretuak azaltzen duen eran, egoera horietan ere, hau da, adierazpenek eta jokabideek bizikidetza hondatzen dutenetan ere, irakasleek eta gainerako hezkuntza-komunitateak erantzun hezigarri bat eman behar diete egoera horrekin zerikusia dutenei. Ikuspegi hezigarri hori, prebentzioarekin batera, funtsezkoa izango da ikastetxeetatik bizikidetza hondatzen duten jokaerak desagerrarazteko, eta, bereziki, berdinen arteko jazarpena.

Ikastetxeetako *jazarpenaren* gaia, indarkeriazko jarrera bat den heinean, ez da arazo isolatua eta zehatza; aitzitik, egiturazko erro sakonak dauzka, eta, beraz, ikastetxeetako indarkeriari aurre egiteko, hezkuntza-komunitate osoak ahaleginak egin behar ditu.

Ikastetxeek konpromiso berezia izan behar dute mota guztietako indarkeriaren aurka borroka egiteko; indarkeriazko ekintzen prebentzioa sustatu behar da, bai eta faktore positiboak edo prebentziozkoak ere, eta murriztu edo indargabetu egin behar dira faktore negatiboak. Jazarpena gertatzen *bada*, esku hartu beharko dute beti; ez dute utziko denbora pasatzen, jazarpen hori zigorrik gabe gera ez dadin. Halaber, proposatu beharko dute zer birsortze-eredu aplikatuko den jazarpenaren bidez hondatutako harremanak konpontzeko; horrek, biktimei ez ezik, jokabidea eragin dutenei eta ikusleei ere kalte egiten baitie.

Gida honen moduko bat izateak eskola jazarpenarekin lotutako egoerei bizkor, eraginkortasunez eta segurtasunez aurre egiteko aukera ematen digu. Kontuan hartu behar da eskola jazarpenak ondorio larriak izan ditzakeela ikasleengan epe motzean, ertainean eta luzean; izan ere, horiek beren nortasuna lantzeko prozesu batean daudenez, ahulagoak dira, eta zailtasun gehiago dituzte egoera horiek gainditzeko. Ondorioz, horiek haien helduaroan eragin negatiboa izateko arriskua handiagoa da. Bestalde, ikastetxeetako kasu gehienak Lehen eta Bigarren Hezkuntzako ikasleen artean gertatzen badira ere, beste etapa batzuetako ikasleei eragiten dieten egoerak ere badaude, eta gida hau erabilgarri izan daiteke horrelakoetan ere.

Gida egiterakoan kontuan hartu ditugu, ikastetxeen eta Hezkuntza Administrazioa eta beste erakunde batzuetako zerbitzuen iradokizunak eta ekarpenak, eta baita ikerketen eta azterketen ekarpenak ere. Ikerketa eta azterketa horiek gero eta ugariagoak diren balioespenak eskaintzen dituzte, neurri handi batean, eskola jazarpenaren ezaugarriekin bat datozen oinarritutako balioespenak .

Orain berritzen den *Gidak* aurreko bertsioak zuenaren antzerako egitura mantendu du, neurri handi batean, oraindik baliagarria dela ulertzen dugulako; eta eskola jazarpena hautematen denean egin behar diren txostenen erabilira zehazteko ahalegina egin da, dagozkien ataletan azaltzen den moduan.

Sinplifikaziorako ahalegina ere eginda, irakasleen eta zuzendaritza-taldeen lana errazteko asmoz, eta baita kanpoko zerbitzuena ere –Hezkuntzako Ikuskaritza eta Berritzeguneetako aholkularitza-zerbitzuak–.

Ziberjazarpena (Ziberbullying)

*Gidare*n eraberritzea eragin duen beste faktoreetako bat informazio- eta komunikazio-teknologia berrien bidezko jazarpen kasuen ugaritzea izan da, eta baita horri aurre egiteko premia ere.

Ikastetxeek jazarpen mota horri aurre egiteko jarraibideak izan zitzaten, Hezkuntza Sailak *"Ziberbullying kasuetan ikastetxeetan jarduteko protokoloa"* egiteko eskaera egin zuen.

*Ziberbullying kasuetan ikastetxeetan jarduteko protokoloa*k ez du honako *Gida* hau ordezkatzen; beharrezkoa izango den kasuetan, bere osagarria izatea du helburu.

Emakumeen kontrako indarkeria eta jazarpen sexista eta sexu-jazarpena

Eskola-esparruan ere gerta daitezke jazarpen sexista eta sexu-jazarpena. Berriki egindako ikerketen arabera, mutilek eta neskek modu desberdinean hautematen, bizitzen, kudeatzen, parte hartzen eta esku hartzen dute eskola jazarpen esparruko egoeretan.

Funtsezkoa da eskolatik bertatik desagerraraztea hierarkia-mendekotasun-ereduak eta biktimaren eta erasotzailearen rolak, bai eta eredu horiekin lotuta egon daitezkeen egiturazko alderdi eta alderdi sozial sexistak ere.

Ildo horretatik, eskola-esparruan genero-berdintasuna eta hezkidetza sustatzea prebentzio-estrategiatzat jo daiteke, hau da, jazarpen sexista eta genero-indarkeria edo helduaroko beste indarkeria- eta jazarpen-mota batzuez gainera, bullyinga edo ziberbullyinga ere saihesten lagunduko duen estrategiatzat.

Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailak konpromisoa hartu du emakumeen kontrako indarkeriaren prebentzioa lantzeko, eta aniztasunean eta emakumeen eta gizonen arteko eskubide- eta aukera-berdintasunean oinarritutako bizikidetza-ereduak sustatzeko. Konpromiso horri jarraiki, *Gidaren* edizio berri honek arreta handiagoa eskaintzen dio jazarpen sexista eta sexualari, eta ikastetxeetan jokabide horiek ekiditeko prebentzio neurriak jasotzen ditu.

Gidaren zatiak

Gida honetan, hiru zati nagusi bereizten dira:

1. Eskola jazarpenaren definizioa
2. Eskola jazarpena kasuetan *Jarduteko Protokoloa*
3. Eranskinak

Gida zuzentzen duten printzipioak

Honako hauek dira *Gida*ren oinarrizko ezaugarriak:

• Gidak orientazio-izaera dauka, protokoloak, berriz, oinarrizkoa/aginduzkoa

Dokumentu honen xedea da ikastetxeetan hauteman daitezkeen jazarpen kasuen tratamendurako orientabidea ematea. Ildo horretatik, *Gida* ikastetxe bakoitzak zabaldu eta sakondu ahalko duen oinarrizko jardueren proposamentzat hartu behar da, nahitaezko bakarra izanik bertan jasotako Jarduteko Protokoloak halakotzat ezartzen duena.

• Eskola jazarpenarekiko sentsibilizazioa eta Gida zabaltzea

Badakigu eskola jazarpenari lotutako jokabideak helduen begiradetatik urrun gertatu ohi direla, eta jazarpena pairatzen dituzten ikasleei asko kostatzen zaiela bere sufrimenduaren berri ematea. Horregatik, azpimarratu nahi dugu funtsezkoa dela irakasleak sentsibilizatzea, jazarpenaren eremuko edozein adierazpenetan arreta jar dezaten.

Komenigarria da, ikastetxeko taldeko aginte-organoen bidez (Klaustroa, OOG, Eskola-kontseilua, Bizikidetza-behatokiak...), zuzendaritza-taldeak *Gida* ahalik eta gehien zabaldu dezala Hezkuntza-komunitateko kideen artean.

Prebentzioaren garrantzia

Gidaren VII. eranskinak, prebentzio-lana errazteko informazioa jasotzen du, eta Hezkuntza Sailak horretarako sortutako programa eta materialetara bideratzen du. Material horien xede nagusia da hezkuntza-komunitatea sentsibilizatzea, parte-hartzea sustatzea, ikasleena batez ere, eta baita, tutoretza-lanak eta ikasleen taldeko eta banakako tratamendua orientatzea ere.

• Zuzendariaren gidaritzapeko esku-hartze koordinatua,

Eskola jazarpenean, eta bizikidetza-gatazka guztietan oro har, hezkuntzako langile guztiek modu koordinatuan esku hartzen dutela bermatu behar da, bai ikastetxean (zuzendaritza-taldea, tutorea, orientatzailea, aholkularia, irakasle-taldea, bizikidetza-behatokia, etab.), bai ikastetxea eta familiaren eta kanpoko zerbitzuen artean ere (Berritzegunea, Hezkuntzako Ikuskaritza, osasun-zerbitzuak, udal-zerbitzuak, etab.).

Era berean, funtsezkoa da balizko eskola jazarpen kasuren bat antzeman duen hezkuntza-komunitateko edonork, , berehala, ikastetxeko zuzendaritzari jakinaraztea.

Zuzendariak koordinatutako du era horretako jokabideetan inplikatutako ikasleenganako esku-hartzea.

• Konfidentzialtasun-beharra eta inplikatutako ikasleak babestea

Hezkuntza-jarduera guztietan jarraitu behar den konfidentzialtasun-printzipioa betetzea ezinbestekoa dela azpimarratu nahi dugu, horrelako egoeretan bereziki. Burutuko diren jarduera guztiek inplikatutako ikasleriaren babesa hartuko dute oinarri.

• Premiazko esku-hartzeak

Gidak jasotzen ditu, biktimaren babesa eta pertsonen eskubideak bermatzeko, horrelako egoeretan berehala hartu beharreko neurriak; eta baita, egoera horiek hautemateko, larrialdizko esku-hartze hezigarria gauzatzeko, eta, hala badagokio, beste instantzia batzuetara igortzeko, ikastetxeetan gauzatu beharreko premiako jarduerak ere.

• ***Sistematizazioa, eraginkortasuna***

Jardueren sistematizazio- eta eraginkortasun-printzipioetan oinarrituko dira ikastetxeek eskola jazarpena badagoen edo ez dagoen aztertzeko abiaraziko dituzten prozedurak, eta baita, halakorik dagoela ikusiz gero, horri erantzuteko gauzatuko dituzten jarduerak ere.

Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailak ikastetxeen eskura jartzen du *Eskola jazarpen kasuetan* i*kastetxeetan jarduteko Gida* honen bertsio berritua. Horren xede nagusia da irakasleentzat eta zuzendaritza-taldeentzat lagungarria izatea arazo zail horri aurre egiteko orduan, eta, era berean, errespetuan eta tolerantzian oinarritutako eskola-bizikidetza egoki bat lortzen laguntzea. Gida hau eskuragarri dago, baita ere Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailaren web-orrian: http://www.hezkuntza.ejgv.euskadi.net

Vitoria-Gasteiz, 2015eko azaroan

AURKIBIDEA

1. ZATIA: ESKOLA JAZARPENAREN DEFINIZIOA ETA EZAUGARRIAK

Definizioa 7

Eskola jazarpenaren ezaugarriak 8

Jazarpenaren beste ezaugarri batzuk 10

Eskola jazarpena motak 10

Eskola jazarpenaren ondorioak 11

2. ZATIA: JARDUERA-PROTOKOLOA

Esku-hartzearen faseen eskema 13

Esku-hartzearen faseen azalpena

1. URRATSA.- Eskola jazarpenaren izan daitezkeen jokabideak behatzea 14

2. URRATSA.- Zuzendariari eta zuzendaritza-taldeari jakinaraztea

Hasierako bilera. Protokoloa hasiko den ala ez erabakitzea 14

3. URRATSA.- *A TXOSTENA.* Informazioa biltzea eta aztertzea

Premiazko neurriak hartzea. Familiei jakinaraztea lehenengo aldiz 15

4. URRATSA.- "A TXOSTENA" igortzea Hezkuntzako Ikuskaritzari 18

5. URRATSA.- EZ dago eskola jazarpenaren ebidentziarik. Hezkuntza-tratamendua, egoeraren arabera 18

6. eta 7. URRATSAK.- Eskola jazarpenaren ebidentziak BADAUDE: prozedura espezifikoa eta *B TXOSTENA* lantzea 19

8. URRATSA.- *B TXOSTENA* igortzea Hezkuntzako Ikuskaritzari 21

9. URRATSA.- Beste instantzia batzuei jakinaraztea, hala badagokio 21

10.- URRATSA.- Kasua amaitzea 21

3. ZATIA: ERANSKINAK

0 eranskina: Familiarekin bileraren akta 23

I. eranskina: Akta 24

II. eranskina: A txostena 25

III. eranskina: B txostena 29

IV eranskina: Eskola jazarpenaren beste ezaugarri batzuk 31

V. eranskina: Ziberbullyinga 37

VI. eranskina: Jarduera plana lantzeko orientabideak 38

VII. eranskina: Eskola jazarpenaren tratamendurako prebentzio-neurriak 43

Bibliografia 48

1. ZATIA: ESKOLA JAZARPENAREN DEFINIZIOA ETA EZAUGARRIAK

Funtsezkoa da eskola jazarpen kasuak berehala hautematea, eta dagokien tratamendua ezartzea; izan ere, zenbat eta azkarrago hauteman, orduan eta aukera gehiago izango da arazoa arrakastaz konpontzeko.

Berehala hauteman eta erantzuna emateko premia

Horretarako, beharrezkoa da eskola jazarpena zer den argi definitzea, eta zuzendu beharreko unean uneko beste jokabide batzuengandik bereiztea; jokabide horiek ere erantzun eraginkorra eskatzen duten arren, sarritan, tratamendu desberdin bat behar izaten dutelako. Ondoren zehazten dira eskola jazarpenaren definizioa eta ezaugarriak eta, gaian adituak direnekin alderatuta, oinarrizko erreferente teorikoa dira indarkeriazko jokabidea edo jokabide desegoki jakin bat eskola jazarpena den zehazteko.

Garrantzitsua da eskola jazarpena zehazki definitzea

Definizioa

Ikasle bat eraso da edo biktima bihurtzen da beste ikasle batek edo batzuek gauzatutako ekintza negatiboak pairatzen dituenean, behin eta berriro eta denbora jakin batean zehar (Olweus, 1998).

Adituak bat datoz eskola jazarpen egoeren berariazko ezaugarriak zehazterakoan: errepikapenaz, *denboran irauten du, helduen begiradetatik urruti gertatzen da, eta biktima babesgabe bat umiliatzeko eta gehiegikeriaz menderatzeko asmoz egiten da* (Aviles, 2006).

Eskola-jazarpena ez da nahastu behar elkarrekintza zakarreko edo bizikidetza asaldatzen duten beste egoera batzuekin (borrokak, txantxak, noizbehinkako eztabaidak, eskola-bandalismoa, banden arteko liskarrak, etab.). Ez dira ezta nahastu behar eskola jazarpena moduko jokabide erasokorrak beste jokabide asaldatzaileekin (gatazka, diziplinarik eza, disruptibidadea edo ikasketekiko interesik eza); izan ere, eskola elkarbizitzan eta gela-taldeko ikaskuntza-prozesuan arazoak sortzen dituzten arren, ez dakarte nahitaez erasoa, fokalizazioa, errepikapena eta biktimazioa (Aviles, 2006).

Eskola jazarpena ez da nahastu behar beste jarrera eta jokabide batzuekin

Eskola jazarpenaren ezaugarriak

Honako ezaugarri hauek dituzte berdinen arteko tratu txarrek:

• **Botere-desoreka / babesgabetasuna**: Pertsonen arteko harremanetan,. indar-desoreka eragiten duen botere fisiko, psikologiko eta sozial desberdina sortzen da. Biktimak ez ditu aurkitzen bere burua defendatzeko estrategiak eta isolamendua, estigmazioa eta autoestimuaren galera jasaten ditu.

Eskola jazarpenari lotutako hiru ezaugarriak

• **Intentzionalitatea**: Kaltea egin-nahi kontzientean adierazten da, eta horrek geroko erasoen jomuga izateko irudikapena sorrarazten du biktimarengan.

• **Pertsonalizazioa**. Ikasle bakar bat izan ohi da jazarpenaren biktima, eta, era horretan, babesgabetasun egoeran jartzen da

• **Errepikapena**. Denboran zehar errepikatzen den ekintza izan behar da. Ikerketa askok azpimarratzen dute erasoaren errepikapen horrek duen garrantzia jazarpena dagoen edo ez dagoen erabakitzeko, baita, ISEI-IVEIk aldika EAEan[1] burutzen dituenak ere.

Eskola jazarpena ezaugarriak sakonkiago aztertu behar dira

Literatura zientifikoak eskola jazarpenari lotutako ezaugarri hauek nabarmentzen ditu: besteari kaltea eragiteko asmoa duen jokabidea izatea, pertsona hori bere kasa defendatzeko gai ez izatea, eta erasoaren errepikapena egotea.

Aipatutako ezaugarri horietatik abiatuta, eskola jazarpenaren ezaugarriak zehazterakoan eta beste jokabide batzuengandik bereizterakoan, kontuan hartu behar dira jarraian azalduko ditugun bi gai osagarriak:

a) Lehenengoak adierazten du eskola jazarpena badagoen zehaztea batzuetan erraza bada ere, beste batzuetan, egoera horiek besteengandik bereiztea eta zehaztasunez definitzea zaila da. Ondorioz, jazarpenaren oinarrian dauden lehen aipatutako ezaugarriak ezagutu beharra dago.

Eskola jazarpenaren ezaugarri batzuk agertzeak ez du ziurtatzen dagoenik

Batzuetan, jazarpenari lotutako jokabide batzuk ager daitezke, baina ez beste batzuk, esaterako, ikasle batek beste bat kalte egiteko asmoz eraso, baina bigarren hori bere kasa defendatzeko gai den kasuan; horrek indar-berdintasuna adierazten du, eta, hasieran behintzat, ez litzateke eskola jazarpenaren esparruko egoera bat izango. Adibide horrek erakusten du eskola jazarpenari lotutako jokabide batzuk izateak ez duela esan nahi nahitaez jazarpena dagoenik. Izan ere, pertsonen arteko indarkeriak eta eskola-jazarpenak, biek dakarte inposatzea, asmoa, kaltea eta perbertsio soziala; baina badituzte ere desberdintasun batzuk, eskola jazarpenaren berezkoak bakarrik diren ezaugarriei lotutakoak, errepikapena, bi alderdien arteko lotura, erasoen fokalizazioa eta botere-desoreka (Aviles, 2006). Beraz, indarkeriazko edo erasozko jokabide guztiak ez dira jazarpen esparrua.

Maiztasuna, errepikapena, babesgabetasuna eta inten-tzionalitatearen garrantzia.

Orain arte esandako guztiari jarraiki, ikuspegi orokor batetik ezaugarri guztiak bete behar badira ere, globalki aztertu behar da egoera bakoitza, zer baldintzatan gertatzen den, arazoak inplikatutako pertsonentzat dakartzan ondorioak, eta denboran zehar duen bilakaera; horrela, modu eztabaidaezinean eta arrazoituan zehaztu ahal izango dugu jazarpena badagoen edo ez.

Globalki aztertu behar dira egoera bakoitzaren ezaugarriak

b) Hona hemen kontuan hartu beharreko bigarren gaia: jazarpenaren berezko ezaugarriak proportzio desberdinetan ematen dira egoera bakoitzean, eta, horren arabera, egoera batzuk larriagoak dira beste batzuk baino.

Eskola jazarpen kasu guztiek ez dute larritasun-maila bera

[1] ISEI-IVEIren web orrian eskura dauden ikerlan horiez gain (http://www.isei-ivei.net/eusk/argital/indexargi.htm), maiztasunaren garrantzia azpimarratzen duten beste hainbeste ere agertzen dira honako ikerlan honetan: Nuevo Estudio y actualización del INFORME 2000, del Defensor del Pueblo.

Horrela, batzuetan, hasiera batean "*berez eta banaka arintzat jotzen diren jokabide batzuek kalte larria eragin dezakete osotasun moralean behin eta berriro, modu sistematikoan eta ohituraz gauzatzen badira"* (Estatuko Fiskal Nagusia, 2005).

Hain zuzen ere, ikasleei jazarpenari buruzko galderak egiten dizkieten deskripzio-azterketa gehienetan, horien ehuneko handi batek adierazten du, gutxienez behin, pairatu duela eraso fisiko, ahozko edo psikologikoren bat

Hori horrela, jazarpenari buruzko ikerketa zorrotzenek ikasleei egin beharreko galderak zehaztu dituzte. Adibidez, "Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako Eskola-bizikidetzari buruzko Estatuko Azterketa. Emaitzen aurrerapena" (2008) izeneko ikerlanak, aurretik azaltzen du jazarpenaren definizioa ikasleei betetzea eskatzen dien galdetegian.

Jazarpenaren larritasun-maila ezartzeak duen eragina

Aurreragoko gaietarako duen garrantzia kontuan hartuta, jazarpenaren larritasun-maila ere argitu beharreko gaia da. Larritasun-maila hori zehazteko, jazarpenaren berezko ezaugarrietara jo behar dugu berriz ere, bai eta horien intentsitatea eta maiztasuna aztertu ere.

Jazarpenaren larritasun txikieneko adierazpenak eta horiek zuzentzea

Kontuan hartu behar da jazarpenari lotutako larritasun txikiagoko jokabide batzuk ikastetxeetan bertan konpondu ohi direla, irakasleen esku-hartzearen bidez, ahozko erasoak esaterako. Mota horretako jokabideak denbora laburrez agertzen dira, irakasleen esku-hartzea eragiten dute, eta agertu ziren bezain bizkor desagertzen dira. Ez dute ondorio iraunkorrik eragiten, mota larrieneko jazarpenetik urrun daudelako. 201/2008 Dekretuaren 50.1 artikuluari jarraiki, irakasleek zuzenduko dituzte intentsitate txikiagoko jokabide horiek.

201/2008 Dekretuko 30.2, 31.2 eta 32.2 artikuluei jarraiki, ikastetxeek finkatu ahalko dituzte Antolamendu eta Jarduera Araudietan (AJA) edo Barne Araudietan (BA), bizikidetzarako desegokiak, aurkakoak edo kalte larria eragiten duten jokabideen adibide zehatzak. Beste batzuen artean, eskola jazarpenaren esparruko jokabideen adibideak ere zehaztu ahalko dituzte.

Aurrez esandakoa osatzeko, 201/2008 Dekretuaren 41. artikuluak zehazten ditu zuzenketa-neurrien proportzionaltasuna bermatzeko irizpideak, bai eta erantzukizuna murrizten edo areagotzen duten egoerak ere, neurri horiek aplikatu behar direnetarako.

Jazarpena Haur Hezkuntzan

Baliteke Haur Hezkuntzako irakasleek jazarpenari lotutako jokabideak eta jarrerak ikustea noizbehinka, baina adin horietan, ez dirudi posible haren funtsezkoak diren ezaugarri guztiak batera gertatzea. Hala eta guztiz ere, jarrera eta jokabide horiek modu hezigarrian landu behar dira ikasgelan, denborarekin jazarpen bihur daitezkeelako.

Jazarpenaren beste ezaugarri batzuk

Eskola jazarpenaren ezaugarrien gaian sakontzeko, horri buruzko azterlan eta ikerlanetara jo behar dugu. Azterlan horietatik[2] ondorioztatzen diren deskribapenetan aurki ditzakegu horiek deskribatzeko gakoak, lau esparrutan banatuta.

Jazarpenaren beste ezaugarri batzuk lagungarri izan daitezke horiek hautemateko eta horiei modu hezigarrian aurre egiteko

Esparru bakoitzean, alderdi garrantzitsuenak azpimarratzen dira.

☑ Mota desberdinetako jazarpenen maiztasunak.

Ahozko jazarpena, ohikoena eta larritasun txikienekoa izan ohi da.

☑ Jazarpena gauzatzen den lekua/ak.

Ikasgelan eta jolastokian gauzatu ohi da jazarpena. Ikasleek irakasleak aurrean ez daudenean gauzatu ohi dute.

☑ Eskola jazarpenean inplikatuta dauden pertsonen ezaugarriak.

Mutilek gehiago parte hartzen dute.

Lehen Hezkuntzan Bigarren Hezkuntzan baino gehiagotan sortzen da. Bigarren Hezkuntzari dagokionez, lehenengo urteetan gertatzen da gehiago.

Funtsean, ikasgelako ikasleak dira jazarle.

☑ Erasotzaileen eta erasoak izan direnen jokabideak.

Gida honen *IV. eranskinak* jasotzen ditu aipatutako lau esparru horiek zehazteko elementuak.

Eskola jazarpen motak

Eskola jazarpenak agerbide desberdinak har ditzake:

• **Bazterketa eta marjinazio soziala**

– Norbaiti ez ikusia egin (pasiboa).

– Ez uztea parte hartzen (aktiboa).

– Sexuagatik, arrazagatik, minusbaliotasunagatik eta abarrengatik diskriminatzea.

• **Ahozko erasoa**

– Norbait iraintzea (zuzena).

– Norbaiti buruz gaizki esaka aritzea (zeharkakoa).

– Goitizenak jartzea (mistoa).

• **Zeharkako eraso fisikoa**

– Norbaiti gauzak ezkutatzea.

– Norbaiti gauzak puskatzea.

– Norbaiti gauzak lapurtzea.

• **Eraso fisiko zuzena**

– Norbait jotzea.

[2] Erreferentzia gisa hartu dira Arartekoaren azkeneko azterketa, "Estudio violencia escolar: el maltrato entre iguales en la educación secundaria obligatoria 1999-2006" izenekoa, eta ISEI-IVEIk jazarpenari buruz egindako TXOSTENAK.

• **Larderia / xantaia / mehatxua**

– Norbait mehatxatzea beldurrarazteko.

– Gauzak egitera behartzea.

– Armekin mehatxatzea.

• Sexu-jazarpena edo -abusua eta / edo jazarpen sexista

– Sexualki jazartea edo beldurtzea.

– Sexu-abusua gauzatzea.

– Inor modu sexistan beldurtzea, beheratzea, umiliatzea, iraintzea edo jazartea.

• **Ziberjazarpena**

– Norbait mehatxatzeko, iraintzeko edo iseka egiteko, telefono mugikorraren, e-mailaren, sare sozialen, txataren eta abarren bidez mezuak bidaltzea

– Kideei helarazteko edo Interneten esekitzeko, egoera iraingarrietan edo intimitatea urratzen dutenetan (adibidez: sexing) grabazioak egitea mugikorrarekin

Biktimaren ezaugarrien arabera, jazarpenaren agerbide espezifikoak egon daitezke: arrazista, homofoboa, sexista, ahalmen-urritasuna duen ikasle bati zuzendutakoa, etab.

Eskola jazarpenaren ondorioak

• Biktimarentzat: Ondorengo hauetan bihur daiteke, eskola-porrota, trauma psikologikoa, arrisku fisikoa, asebetetze-eza, herstura, zoriontasun-eza, nortasun-arazoak eta norbanakoaren garapen orekaturako arriskua. Jazarpen sexuala eta sexista bada, biktimaren rola barneratzea ekar lezake.

Jazarpenaren ondorioek ikasle guztiei eta ikastetxe osoari eragiten diete

• Erasotzailearentzat: Etorkizuneko delitu-jokabide baten aurrekari izan daiteke, boterea erasoaren bidez lortzen dela pentsaraz dakioke, hierarkia-mendekotasun ereduan oinarritutako harremanak barneratzea eragin dezake, baita helduaroan zehar ere, eta indarkeriazko gertakariak sozialki onartuta eta sarituta daudela ere pentsaraz dezake.

Jazarpen sexistari dagokionez, ikerketa batzuek adierazi dute erasotzaile-rola hartu izateak helduaroan indarkeria matxista eta tratu txarrak gauzatzea ekar dezakeela.

• Kide ikusleentzat: Bidegabekeriarekiko eta berdintasun-ezarekiko jarrera pasiboa eta adeitsua sor dezake, eta norbanakoen balioa eta harreman positiboak modu desegokian balioestea eragin.

2. ZATIA: JARDUERA-PROTOKOLOA

Eskola jazarpenari aurre egiteko *jarduera-protokoloa* oinarrizkoa eta aginduzkoa da, ikastetxe bakoitzak hori egokitu edo zabaldu egin badezake ere egoera bakoitzeko testuinguruaren edo berezitasunen arabera.

Protokoloa oinarrizkoa eta aginduzkoa da

Protokoloa hasiko da ikastetxeak eskola jazarpen esparruko jokabideren bat ikusten duen guztietan, bai eta ikasleren batek bere edo kideren baten kontrako balizko jazarpen egoera bat dagoela adierazten duenean, edo ikasle baten familiak edo legezko tutoreek adierazten dutenean ere (201/2008 Dekretuak, 33. Artikuluan xedatzen duenari jarraiki, baita ikastetxetik kanpo izandako jokabideak ere).

Noiz hasi behar da protokoloa?

Era berean, honako egoera hauetan hasiko da protokoloa:

- Polizia- edo epai-salaketa jarri dela edo Arartekoari kexua aurkeztu zaiola jakinez gero.
- Hezkuntzako Ikuskaritzak hala eskatzen badu.

Kanpoko salaketa ezean, ikastetxeak ez du protokoloa hasi beharrik izango, betiere, datuak eta frogak oinarri eta jokabidearen arintasuna medio, egoera, 201/2008 Dekretuaren II. kapituluan jasotzen diren jokabide desegokiak zuzentzeko neurrien bidez, konpondu ahal izango duela uste badu. Ikastetxeak mota horretako neurriren bat hartuko balu, jokabide desegokiren bat dagoelako, I. Eranskinean idatzita geratuko da hori.

Beraz, protokoloa hasi beharra eragiten ez duten jokabideak larritasun txikiagoa duten haiek dira, denbora laburrez agertu, irakasleen esku-hartzea eragin, eta, ondorio iraunkorrik eragin gabe, agertu bezain bizkor desagertu ohi direnak,.

Larritasun txikiagoko jokabideen kasuetan, ez dago protokoloa hasi beharrik

Hasiera batean protokoloa ez hastea erabakitzen bada ere, gerora erabaki hori aldatu ahal izango da, datuek adierazten badute egoerak okerrera egin duela.

Jarduera-protokoloaren xedea da ikastetxeetako irakasleek eta gainerako hezkuntza-komunitateak jakitea nola jardun behar duten balizko eskola jazarpen kasuetan.

Protokolo honek esku-hartzea gidatzen du, eta sarreran azaltzen diren printzipioei jarraiki gauzatuko da: jazarpenarekiko sentsibilizazioa, prebentzioa, konfidentzialtasuna eta inplikatutako ikasleenganako babesa, zuzendariak gidatutako esku-hartze koordinatua, sistematizazioa, eraginkortasuna eta berehalakotasuna, bai inplikatutako ikasleekiko, bai eta horien familiekiko ere.

Jarduera Protokoloak elkarbizitza positiboa bultzatu nahi du, elkarbizitzaren urraduratzat dugun jazarpen horri emandako erantzunak, beti eduki dezan 201/2008 Dekretuak ezartzen dion asmo hezitzailea; eta, era horretako egoerak etorkizunean agertzea eragotziko duten balioetan oinarrituz, eskola komunitate osorako elkarbizitzen ikasteko akuilu izan dadin.

Protokoloa eta elkarbizitza positiboa sustatzea

ESKU-HARTZEAREN FASEAK AZALTZEN DITUEN ESKEMA

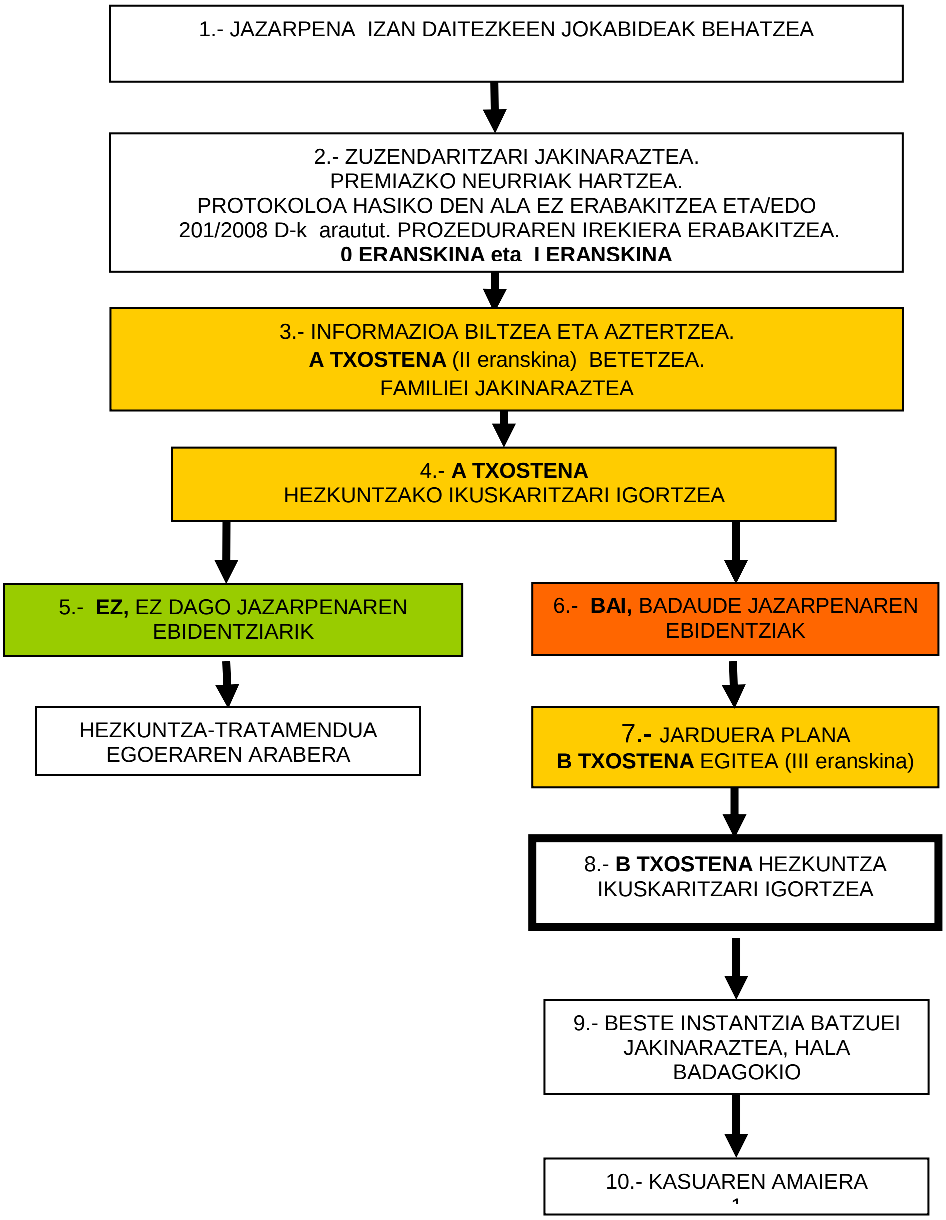

Esku-hartzearen faseen azalpena

1. URRATSA.- Eskola jazarpena izan daitezkeen jokabideak behatzea. Balizko eskola jazarpen egoeraren jakinarazpena.

Eskola-esparruan, lehenengo urratsa ematen da irakasle-taldeko kide batek eskola jazarpen esparrukoak izan daitezkeen jokabideak eta jarrerak ikusten dituenean.

Eskola jazarpenari buruzko azterlan eta ikerlan guztiek adierazten dute jokabide horiek ez direla zuzenean helduen begi-bistan egiten, eta biktimek ere ez dietela familiei edo irakasleei jakinarazten; aitzitik, azken horiek zeharkako bitartekoen bidez jaso behar dituzte seinaleak. Horregatik, irakasleek, tutoreek eta aholkulariek/orientatzaileek batez ere, sentsibilizatuta egon behar dute arazo horren inguruan, eta ongi ezagutu behar dituzte gida honen 1. atalean jaso diren jazarpenaren ezaugarriak eta adierazpenak.

Jazarpena ez ohi da zuzenean behatzen. Horregatik, sentsibilizazioa funtsezkoa da

Irakasleek eskola jazarpen esparrukoa izan daitekeen jokabide bat ikusten dutenerako, askotan, egoera aspaldi hasita egon ohi da. Oro har, ikus ditzakegun kanpoko seinaleak (irainak, erasoak ...) icebergaren punta besterik ez dira. Pertsona erasotzaileek ongi dakite non eta noiz eraso behar dituzten biktimak eta, horien isiltasuna segurutzat hartuz, jazarpenarekin jarraitzen dute. Horregatik, mota horretako adierazpenetan arreta jartzeaz gain, ikasleen jarrera aldaketekin ere erne egon beharra dago (umore-aldaketak, tristura, somatizazioa, bakardadea, uzkurtasuna, hezkuntza-errendimendua murriztea, ohiz kanpoko eskola-absentismoa), mota horretako jokabideak pairatzen egon daitezkeenaren seinale izan ahal baitira. Izan ere, jokabide-aldaketa hori izan daiteke jazarpena hautemateko aztarnarik hoberena.

Zer jokabidetan jarri behar dute arreta berezia irakasleek?

Ohiko jardueran, irakasle batek jazarpenarekin lotzen diren jokabideak edo aztarnak ikusiko balitu, lankideei jakinaraziko die, guztien artean erabaki dezaten egindako behaketek (jolastokia, ikasgela, jangela, pasabideak, ikastetxetik kanpo, elkarrizketak, beste ikerketa batzuk, etab.) jazarpenaren lehen zantzua ematen duten edo ez .

Oso garrantzitsua da gainerako irakasleei jakinaraztea

Jokabide horiek ikusi dituen irakasleak argi ez baleki jazarpenari lotutakoak diren edo ez, laguntza eskatuko die esperientzia handiagoa duten irakasleei, orientatzaileari/aholkulariari edo zuzendaritza-taldeko kideren bati.

Hasierako usteak baieztatuko balira, zuzendaritza-taldeari jakinaraziko zaio.

2. URRATSA.- Zuzendariari eta zuzendaritza-taldeari jakinaraztea. Hasierako bilera. Protokoloa hasiko den ala ez erabakitzea.

Hurrengo urratsa da behaketak egin dituen edo informazioa jaso duen irakasleak horren berri ematea zuzendariari eta zuzendaritza-taldeari.

Beste batzuetan, zuzendaritza-taldeak berak jasotzen du jazarpen esparruko balizko egoera baten berri beste iturri batzuetatik, barneko iturriak –ikastetxeko ikasleak, familiak, administrazioko eta zerbitzuetako langileak– zein kanpokoak –Fiskaltza, epaitegiak, polizia, Ikuskaritza, etab.–

Zuzendaritza taldeari familiak berak egiten dionean seme-alabarekiko jazarpen balizko kasuaren jakinarazpena, batzar horren akta jasoko da, eta bertan gertakizunen familiak egindako deskribapena islatuko da. Halaber, akta horrek jasoko ditu ustezko biktimaren segurtasuna bermatzeko zuzendaritzak hartuko dituen behin behineko neurriak ere. Familiak eta zuzendaritzak sinatu ondoren, akta hori kopia bat emango zaio familiari. Aktaren eredua 0. ERANSKINean eskura daiteke.

2/2006 Lege Organikoak, maiatzaren 3koak, Hezkuntzari buruzkoak, 8/2013 Lege Organikoak, abenduaren 9koak (LOMCE), aldatuta, eta 3/2008 Legeak, ekainaren 13koak, Euskal Eskola Publikoaren Legea aldatzen duenak, ezartzen dute zuzendaria izango dela ikastetxeko elkarbizitzaren arduradun nagusia, eta elkarbizitza bermatzeko eta beharrezko neurri zuzentzaileak aplikatzeko erantzukizuna duela. 201/2008 Dekretuak zehazten ditu esku-hartze horren ezaugarriak. Zuzendariaren funtzioa da Protokoloaren garapena koordinatzea, eta baita, esku-hartzeen hezkuntza-izaera eta legezkotasuna bermatzea ere.

Hezkuntzako Lege Organikoak funtsezko eginkizuna ezartzen dio zuzendariari elkarbizitzaren kudeaketa alorrean

Behin zuzendariari eta zuzendaritza-taldeari jakinarazitakoan, zuzendariak lehenengo bilera batera deituko ditu tutorea edo tutoreak, aholkularia edo orientatzailea, eta, beharrezkoa bada, baita inplikatutako ikasleen beste irakasle batzuk ere. Jazarpen sexista edo sexu-jazarpena denaren aztarnarik badago, komenigarria da generoaren, hezkidetzaren eta/edo genero-indarkeriaren prebentzioaren esparruan prestakuntza duten pertsonak egotea bileran, bai eta eskola-kontseiluan gizonen eta emakumeen arteko berdintasun erreala eta eraginkorra sustatzeko hezkuntza-neurriak hartzeaz arduratzen den pertsona ere.

Lehenengo bilera

Bileran, aztertuko da eta balioetsiko da jazarpena badagoen edo ez dagoen zehaztea ahalbideratuko duen informazioa biltzeko esku-hartzea. Halaber, Protokoloa hastea edo ez hastea erabakiko da, eta baita, 201/2008 Dekretuari jarraiki, jokabideak zuzentzeko prozedura hasteko erabakia hartuko da ere.

Dagokion aktan jasoko da idatziz bileran bertaratutakoak, eztabaidatutako gertakariak eta hartutako erabakiak; eta informazioaren konfidentzialtasuna bermatuko da *I. eranskinak* jasotzen du aktaren eredua.

Zuzendariak xehetasun guztien berri emango dio Ikuskaritzari bilera egunean.

Lehenengo bilera horren berri emango dio zuzendariak Hezkuntzako Ikuskaritzari, bilera egiten den egun berean.

Hasiera batean protokoloa ez hastea erabakitzen bada ere, gerora erabaki hori aldatu ahal izango da, datuek egoerak okerrera egin duela adierazten badute.

Behatutako jokabideak jazarpenari lotuta dauden ala ez dauden argi ez badago, zuzendariak aholkularitza eskatuko dio tokiko Berritzeguneari edo Hezkuntzako Ikuskaritzari, jarraitu beharreko jarduerak zehazteko.

Gehienez ere bost eskola-egun igaroko dira gertakariak jakinarazten direnetik bilera egiten den egunera arte. Ondorio horietarako, eskola-eguntzat joko dira egun baliodun guztiak, astelehenetik ostiralera, irailaren 1etik ekainaren 30era arte, oporrak izan ezik, 201/2008 Dekretuaren 51. artikuluan ezartzen den eran.

Bost egun: lehenengo bilera egiteko epea

Bilera horretan Protokoloa hastea erabaki izan balitz, zuzendariak A TXOSTENA nahitaez bete behar dela jakinaraziko du, eta Hezkuntzako Ikuskaritzari igorri behar zaiola.

Halaber, salaketa egon den kasu guztietan, A txostena beteko da eta Hezkuntza Ikuskaritzari igorriko zaio; nahiz eta, behin informazioa aztertuta, jazarpena ez dela izan erabaki.

3. URRATSA.- *A TXOSTENA.* Informazioa biltzea eta aztertzea. Premiazko neurriak hartzea. Familiei lehen jakinarazpena.

Funtsezkoa da gertakarien inguruko datuak eta ebidentziak jasotzea jazarpena badagoen ala ez, eta horren larritasun-maila

Behin zuzendaritza-taldeak balizko jazarpen egoera ezagutzen duenean, gertakarien inguruko datuak eta frogak biltzen hasiko da. Horiek aztertu ondoren, eskola jazarpenaren ezaugarriei jarraiki, ebatzi ahal izango du jazarpena badagoen ala ez. Froga daitezkeen datuetan oinarrituta hartu behar dira beti erabakiak. Horregatik, informazioa triangelatzeko prozedura oso erabilgarria izan daiteke. Informazio-iturri guztien arteko elkarguneak, baterakidetasunak, baterakuntzak eta desadostasunak bilatu behar dira. Eskuratutako datuak oinarri, ikastetxeak zehaztu ahalko du eskola jazarpen

esparruko egoerarik badagoen ala ez eta, egonez gero, zer motatakoa den eta zer larritasun-maila duen.

zehazteko

Zuzendariak, edo kasuaren jarraipena egiteaz arduratuko diren ikastetxeko pertsonek, jarraian azaltzen diren iturrietatik lortuko dute beharrezko informazioa, eta idatziz jasoko dituzte bildutako datuak. Informazioa modu zuhurrean bilduko da, eta ez da erabiliko ikasleentzat –horien adinagatik, heldutasunagatik edo gogo-aldarteagatik– kaltegarria izan zitekeen eta/edo kasua konpontzea oztopa zezakeen metodorik. Betiere, kasuaren inguruko informazio ematen duten ikasleak eta horien anonimatua babestuko dira.

Zuhurtasunez jardun behar da, eta informazioa ematen duten ikasleak babestu

1. Ustez erasoa izan den ikaslea.
2. Ustez erasotzaile izan diren ikasleak.
4. Gelako tutorea eta irakasleak.
5. Tartean diren erasoaren eta/edo erasotzailearen ikaskideak.
6. Beste batzuk (beharrezkoa irizten bada soilik):
    6.1. Ikastetxeari lotutako pertsonak (jangelako zaintzaileak, autobuseko laguntzaileak, eskolaz kanpoko jarduеretako begiraleak, AZL…).
    6.2. Beste erakunde batzuetako pertsonak (aisialdiko hezitzaileak, Gizarte Ongizatea, Osakidetza...).

Informazioa bildutakoan, zuzendariak bigarren bilera baterako deialdia egingo dio irakaskuntza-taldeari, egoki irizten badu. Bilera horretan zehaztuko da jazarpena badagoen ala ez. Zuzendariak *A TXOSTENEAN* jasoko ditu bilera horretako ondorioak.

Jazarpena badagoen ala ez erabakitzea

Beharrezkoa bada, ***Behin-behineko premiazko neurriak*** hartuko dira ustez erasoa izan den pertsona babesteko eta/edo erasoak saihesteko:

Behin-behineko neurriek biktimaren babesa bermatuko dute, eraso gehiago gerta ez daitezen

Ustez erasoa izan den ikaslearen berehalako segurtasuna bermatzeko eta beste eraso batzuk eragozteko neurriak

• Ustez erasoa izan den ikaslea bereziki zaintzea.

• Familiei laguntza eskatzea haien seme-alabak zaintzeko eta kontrolatzeko.

• Banakako tutoretzak pertsona inplikatuekin.

• Ikastetxeko heldu bat izendatzea, biktimak harengana jo dezan behar duen bakoitzean.

• Aurrez osatutako kide-taldeak biktimari laguntzeko, arrisku handieneko uneetan batez ere (sartzean, irtetean, pasabideetan...).

• Irakasleen ordutegiak berrantolatzea dagokion ikasleari arreta espezifikoa emateko.

• Beharrezko irizten bada, taldez aldatzea denbora batez.

• Bere burua babesteko jarraibideak ematea biktimari.

• Langile espezifikoak areagotzea.

• Hala badagokio, etxez etxeko laguntza eskatzea.

• Beste batzuk.

Jokabide erasotzaileak eragin dituzten ustezko ikasleei zuzendutako neurriak

Jazarpen jokabidea eragin duen ikasleriarekin lan egitea

• Berariazko zaintza.

• Tutorearen edo ikasketaburuaren bakarkako zentzarazpena.

• Ikastetxean onartzen ez diren jokabideen azalpen argia, onartzen denaren mugak adieraziz eta arazoaren larritasuna ohartaraziz.

• Familiei laguntza eskatzea haien seme-alabak zaintzeko eta kontrolatzeko.

• Beharrezko irizten bada, taldez aldatzeko kautelazko erabakia har daiteke.

• Beste batzuk.

Fase honen amaieran *A TXOSTENA* egin behar da. Zuzendariak edo horrek izendatutako pertsonak egingo du txostena.

II. eranskinak jasotzen du *A TXOSTENA* egiteko eredua.

Familiei lehen jakinarazpena

Kontu handiz prestatu behar dira familiei egin beharreko lehen jakinarazpenak, eta zehazki ezarri behar dira bilera bakoitzeko helburuak. Elkarrizketetan parte hartuko duten pertsonen kopurua murriztu egin behar da, eta elkarrizketak ez dira bikoiztu behar.

Familiekin lan egiteko jarraibideak.

Arretaz aztertu behar dira, jazarpenaren ondorioak ez okertzeko

Arazoa aintzakotzat hartzen dela ikusteak lasaitu egingo ditu familiak, eta konfiantza ematen die.

Komeni da familia bakoitzarekin bere aldetik lan egitea. Bakarrik prozesuaren amaieran, edo arrazoi sendoak direla medio, egingo da lan familia bat baino gehiagorekin batera.

Funtsezkoa da liskarrak saihestea.

Edonola ere, azpimarratu nahi dugu xede bakarra ez dela gatazka-egoera desagerraraztea, ikasleek esperientzia horretatik ikastea ere nahi da: jarrera-aldaketa, trebetasun sozialak…

Beharrezkoa da familiekiko jarrera ulerkorra agertzea, inor erruduntzat jo gabe. Proposamenak edo aldaketak leuntasunez eta errespetuz egingo dira. Argi adieraziko da helburu nagusiak beren seme-alaben ongizatea eta garapen pertsonala, soziala eta morala direla.

Ikuspegi praktikoari begira, bilera guztietan akta jasotzea gomendatzen da; akta horretan adieraziko dira bileraren xedea, bertaratutakoak, ondorioak, proposamenak...

Familiei beren seme-alabari buruzko informazioa ematean, inoiz ere ez zaie beste ikasle bati buruzko informaziorik emango.

Orain arte esandakoa kontuan hartuta, tutoreak edo zuzendariak izendatutako pertsonak honako hauek egingo ditu:

• *Biktima izan den ikaslearekin eta haren familiarekin hitzordua jartzea, eta banakako bilera egitea* honako helburu hauekin:

– Informazioa bildu eta arazoaren irismena ezagutu. Gurasoak edo legezko ordezkariak jakinaren gainean ote dauden zehaztu eta, hala badagokio, horren inguruan hartu dituzten neurriak.

– Ikaslearen gurasoak edo legezko ordezkariak jakinaren gainean ez badaude, gertakarien berri eman.

– Hartu diren edo hartu behar diren premiazko neurrien berri eman, eta bere iritzia eta/edo iradokizunak jaso.

– Gauza ditzaketen aukera guztiei buruzko informazioa ematea biktimari eta sendiari: salaketa jartzea Polizia-etxean, salaketa jartzea Fiskaltzan, Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza –biktimei arreta emateko telefono-zenbakia–, Gizarte-zerbitzuak eta Udalerrietako Berdintasun-sailak, etab.

• Ustez j*okabide erasotzailea eragin duen ikasleria eta horien familiekin hitzorduak jartzea, bai eta gainerako inplikatuekin ere, eta banakako bilerak egitea,* honako helburu hauekin:

– Salatutako gertakariei buruzko informazioa ezagutzera eman eta bildu, eta gurasoak edo legezko ordezkariak jakinaren gainean ote dauden zehaztu, eta, hala badagokio, horren inguruan hartu dituzten neurriak.

– Hartu diren edo hartuko diren premiazko neurrien berri eman; horien iritzia eta/edo iradokizunak jasoko dira, betiere arazoa konpontzeko ahaleginak egiten dituztela ulertuta, eta ez beren kargura dagoen adingabea faltsuki babesteko ahaleginak.

– Ikastetxeak egin beharreko jardueren berri eman, eta, ustezko delituzko gertakarien ebidentzia argiak direnean, baita erasoa izan den pertsonaren familiak edo legezko ordezkariek egin ditzaketen ekintzen berri eman ere.

4. URRATSA.- “A TXOSTENA” igortzea Hezkuntzako Ikuskaritzari

Datuak kontuan hartuta, ikastetxeak ebatziko du antzemandako gertakaria eskola jazarpen esparruko egoera bat den ala ez, *Gida* honetan azaldutako definizioari jarraiki.

15 egun: *A TXOSTENA* Hezkuntzako Ikuskaritzari igortzeko epea

Behin *A TXOSTENA* betetakoan, zuzendariak Hezkuntzako Ikuskaritzari igorriko dio, eskola jazarpena izanda edo ez izanda ere.

A TXOSTENA Hezkuntzako Ikuskaritzari igorriko zaio, gertakarien berri izan zuen unetik hasi eta, 15 eskola-eguneko epearen barruan*.*

5. URRATSA.- EZ dago eskola jazarpenaren ebidentziarik: hezkuntza-tratamendua, egoeraren arabera

Ikastetxeak erabakiko badu jazarpenik ez dela egon, eta gertakariei eta inplikatutako ikasleei eman beharreko hezkuntza-tratamendua aztertuko du.

Agerian jarritako jokabideak eskola jazarpenaren esparrukoak ez badira ere, zuzendariak balioetsiko du jokabide horiek bizikidetzarako desegokiak edo aurkakoak diren, edo kalte larria eragiten duten; eta dagozkion erabakiak hartuko ditu, betiere, 201/2008 Dekretuak elkarbizitza positiboa sustatzeko nabarmentzen dituen oinarrietatik abiatuta.

Jazarpena ez badago ere, neurriak har daitezke 201/2008 Dekretuaren arabera

Jasotako gertakarien larritasuna dela eta, zuzendariak beharrezko irizten badu, dagokion instantziara igorriko ditu, aipatutako Dekretuaren sarreran adierazten den eran:

> *“ Halaber, ez da ahaztu behar batzuetan ikasleen jokabideak larritasun handiagokoak izan daitezkeela. Zenbait kasutan, jokabide horiek delituak edo zigor-arloan zigortzeko moduko hutsegiteak izango lirateke ikasleak adin nagusikoak izango balira. Baina, kasu horietan ere, ikastetxearen jardunak hezkuntza-izaerari eutsi behar dio. 5/2000 Lege Organikoan, urtarrilaren 12koan, Adingabeen Erantzukizun*

Penala arautzen duenean, xedatutakoa betez gertakizunen berri Fiskaltzari ematen zaionean ere, ikastetxeen barnean jokabideak modu hezigarrian zuzendu behar dira, betiere kontuan izanik arauak hautsi dituztenak prestakuntza-prozesuan dauden herritarrak direla, oinarrizko gaitasun jakin batzuetan gabeziak dituztenak, hala nola gizarte- eta herritartasun-arloko gaitasunean, eta gabezia horiek konpontzeko neurri zuzentzaileak aplikatu behar direla."

6. eta 7. URRATSAK- BADAUDE eskola jazarpenaren ebidentziak: berariazko prozedura eta *B TXOSTENA* egitea.

Jasotako informazioa aztertu ondoren, eskola jazarpena badagoela pentsatzeko nahikoa ebidentzia aurkitu direla ondorioztatzen bada, kasu horietarako, jarraian azaltzen den tratamendu espezifikoa abiaraziko da.

B TXOSTENA: jazarpena dagoenerako

Gida honekin batera aurkezten den *B TXOSTENA* beteko du ikastetxeak. Hezkuntzako Ikuskaritzak hala eskatzen duenean ere beteko du txosten hori.

Prozesuan zehar eta horrek sorraraziko dituen jardueretan, kontuan hartuko dira honako agindu eta arau hauek: 3/2005 Legea, otsailaren 18koa, haurrak eta nerabeak zaintzekoa eta babestekoa; 4/2005 Legea, otsailaren 18koa, emakumeen eta gizonen berdintasunerakoa; eta 201/2008 Dekretua, ikasleen eskubideei eta betebeharrei buruzkoa; eta baita ikastetxeko AJA-BAn eta Elkarbizitza planean xedatutakoak ere.

Oro har, esku-hartzeak desberdinak dira Lehen Hezkuntzan eta Bigarren Hezkuntzan

Era berean, 201/2008 Dekretuari jarraiki, eta ikastetxeko zuzendariak ezar zitzakeen zuzenketa-neurriei dagokienez, beharrezkoa da ikasle inplikatuen hezkuntza-etapa kontuan hartzea. Izan ere, Lehen Hezkuntzan, oro har, jarduera horiek ez dute ekarriko Dekretu horren 29.3 artikuluan aipatzen den ohiko prozeduraren hasiera. Aitzitik, Bigarren Hezkuntzan, ohiz kanpoko prozedurari emango zaio hasiera, 68.b artikuluari jarraiki.

Esku-hartzeek hezkuntza-izaera izango dute beti

Edonola ere, gauzatuko diren prozedurek eta jarduerek hezkuntza-izaera izango dute, eta honako xede hauek izango dituzte: ikasle inplikatuen ongizatea eta garapen pertsonal, sozial eta moral egokia; jokabide desegokiak eta bizikidetzaren aurkakoak zuzentzea; eta jokabide asertiboak ikastea, eta jokabide eta jarrera desegokiak behin betiko aldatzea. Jarduera horien bidez, bizikidetza positibo bat gauzatzeko oinarriak sendotuko dira, eskola jazarpena onartzen ez duen giro sozial bat sortzeko ikastetxean.

Ikasleen ezaugarrien arabera hartuko dira erabakiak

Edozein erabaki hartzerakoan, aintzat hartu behar ditugu inplikatutako ikasleen ezaugarriak eta egoerak, bai eta proposatutako neurriek izan ditzaketen ondorioak ere. Neurri horiek etengabe ebaluatu beharko ditugu, eraginkorrak ote diren egiaztatzeko.

Prozesu osoan zehar zaindu behar ditugu nahitaezko konfidentzialtasuna eta datuen babesa.

B txostena egitea

INFORMAZIO OSAGARRIA BILTZEA, beharrezko irizten bada gertakarien xehetasunak ongi ezagutzeko edo beste datu batzuk biltzeko.

Informazio gehiago bildu behar ote den balioetsiko da

Informazio-bilketa berri horretan, aurrez aipatutako prozedurez gain, talde-ikasgelako barne-harremanei buruzko informazioa biltzeko soziogramak edo antzeko teknikak erabili ahal izango dira, eta baita behaketa sistematikoak, bitartekari-behatzaileen esku-hartzeak eta abar.

Edonola ere, ikastetxeak kanpoko langileen aholkularitzaren beharra balioetsiko balu, laguntza eskatuko die Berritzeguneei eta/edo Hezkuntzako Ikuskaritzari.

JARDUERA-PLANA planifikatzea eta idaztea. Bertan jasoko dira ikastetxeak gauzatuko dituen esku-hartze hezigarriak, erasoa izan den ikasleria zaintzen jarraitzeko, jokabide erasotzailea eragin duen ikasleriak jokabide horiek errepikatzea saihesteko, ikasle ikusleei jarduera-jarraibideak emateko, eta bizikidetzaren kontrako jokabideak berresteko, gizarte- eta herritartasun-gaitasunak eta norbanakoen nortasuna eta autonomia sustatuz.

Jarduera-planak zehaztuko ditu esku-hartze hezigarriak

Era berean, hartu beharreko neurriak ezarriko ditu, ikastetxe-mailan zein ikasgeletan, eta gatazkarekin zerikusia duten ikasleekin. Banakako tratamendua bermatuko da, bai biktimarekin, bai jokabide erasotzailea eragin duen pertsona bakoitzarekin, eta zuzenean inplikatutako ikasle "ikusleekin" ere.

Jarduerak planifikatzerakoan eta proposatzerakoan kontuan hartuko dira sortutako gertakarietan eragina izan dezaketen inplikatutako ikasleen ezaugarri eta egoera guztiak; horiek kontuan hartuz gero, aplikatuko ditugun neurriak eraginkorragoak izango baitira.

Ildo beretik, garrantzitsua da hartuko diren neurrien eraginkortasuna sistematikoki ebaluatzea.

Jarduera-plana lantzerakoan, ikastetxeak komenigarri irizten badu, aholku eskatu ahal izango die Berritzeguneei eta/edo Hezkuntzako Ikuskaritzari.

VI. eranskinak jasotzen ditu jarduera-plana lantzeko hainbat orientabide.

BILERA INPLIKATUTAKO IKASLEEN FAMILIEKIN. Komenigarri irizten bada, berriz ere, bilerak egin ahal dira inplikatutako ikasleen familiekin; izan ere, elkarrizketa horietan datu baliagarriak bil daitezke jasotako gertaeren testuingurua eta dakarten ondorioak zehazteko.

Proposatuko diren bileretan, lehen aipatutako irizpideak jarraituko dira, bai familiekin, bai eta beste iturri batzuekin ere. Bilerak eraginkorrak izango dira, xede argiak izango dituzte eta helarazitako datuen konfidentzialtasuna bermatuko dute.

Edonola ere, ikastetxeak inplikatutako ikasleriaren familiak informatzen jarraituko du bilera hauetan, eman dituen pausoen eta bildu dituen ebidentzien berri emango die, eta baita dagokien ikasleekiko hartutako banakako neurrien, taldeentzat proposatutako antolaketa- eta prebentzio-neurrien eta mailarako eta/edo ikastetxerako proposatutakoen berri ere.

Jarduera-planaren JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA.

Nahitaezkoa da hartutako neurriak eta prozesuaren bilakaera etengabe ebaluatzea. Beraz, kasuaren bilakaeraren arabera, hasieran proposatutako Jarduera Plana aldatu ahalko da,. Aldaketarik eginez gero, Hezkuntzako Ikuskaritzari jakinaraziko zaio.

Planaren jarraipena eta ebaluazioa beharrezkoak dira

ZUZENTZEKO PROZEDURA IREKITZEA JOKABIDE ERASOTZAILEA ERAGIN DUEN IKASLERIARI. ADISKIDETZE- EDO KONPONTZE-NEURRIAK

201/2008 Dekretuak eskola jazarpena jasotzen du bizikidetzari kalte larria eragiten dioten hutsegiteen artean, eta ondorioz, ez ohiko prozedura zuzentzailearen irekiera eragingo du.

Muga jazarpen kasuetan

Dekretu horren arabera, eskola jazarpenaren larritasuna dela eta, kasu horietan ezingo da prozedura geldiarazi adiskidetze eta konpontzeko neurrien bidez.

Hala ere, 201/2008 Dekretuak, ikasleen eskubide eta betebeharrei buruzkoak, duen izaera hezitzailea kontuan hartuz, zuzendariak zorroztasun txikiagoko neurriak aplikatzea erabaki ahalko du, betiere, aurrez jokabide erasotzailea eragin duen ikasleriarengan aldaketa positiboa eta eragindako kaltea zuzentzeko konpromisoa egiaztatu bada, eta prozedura ebaztean kasua birbideratutzat jotzen badu.

Adin txikiagoko ikasleen kasuan, larritasun gutxiagoko egoerak direnean, eta, ikastetxearen esku-hartzearen ondorioz, egoera modu egokian bideratzen den kasuetan, jokabideak zuzentzeko ez ohiko prozedura ikasleen adinari eta esku-hartzearen helburuei hobeto egokituko diren beste prozedurekin ordezkatzeko aukera hartuko da kontuan.

B TXOSTENA igorri ondoren, ikastetxeko zuzendaritza arduratuko da Jarduera Planean aurreikusitako neurrien ezarpenaz. Ikastetxearen erreferentziazko ikuskariari aldika jakinaraziko dio neurrien betetze maila, eta inplikatutako ikasleriaren egoera sozio-hezitzailearen berri emango dio ere.

Erreferentziazko ikuskariak Jarduera Planaren jarraipena egingo du, eta baita kasuaren bilakaerarena ere. Halaber, jarraitutako prozesuaren ebaluazioa eta dagozkion hobekuntza proposamenak ere egin ahalko ditu.

III.eranskinak jasotzen du B TXOSTENAren eredua.

8. URRATSA.- *B TXOSTENA* Hezkuntzako Ikuskaritzari igortzea

Txosten hori egingo da ikastetxeak *A TXOSTENEAN* zehaztutako eskola jazarpenaren ebidentziak aurkitu dituen kasu guztietan, edo hezkuntzako ikuskariak hala eskatzen duenean.

B TXOSTENA kasu guztietan igorriko zaio Hezkuntza Ikuskaritzari, A TXOSTENA bidali zenetik hasi eta, 22 eskola-eguneko epearen barruan

9. URRATSA.- Beste instantzia batzuei jakinaraztea, hala badagokio

Bereziki larriak diren kasuak edo delituaren zantzuak agertzen dituzten kasuetako gertakariak, kanpoko instantziei jakinaraziko dizkie ikastetxeak, 5. atalean aipatutako irizpideak jarraituz. Ildo beretik, 201/2008 Dekretuak, 75. Artikuluan, zehazten ditu gertakariak Fiskaltzaren jakinaren gainean jartzeko jarraibideak.

10.- URRATSA.- Kasua amaitzea.

Zuzendaritzak idatziz jakinaraziko dio erreferentziazko ikuskariari egoera modu egokian birbideratu dela uste duenean.

3. ZATIA: ERANSKINAK

0. ERANSKINA: FAMILIAREKIN BILERA. AKTAREN EREDUA

I. ERANSKINA: BILERA IKASTETXEAN. AKTAREN EREDUA

II. ERANSKINA: A TXOSTENA

III. ERANSKINA: B TXOSTENA

IV. ERANSKINA: ESKOLA JAZARPENAREN BESTE EZAUGARRI BATZUK

V. ERANSKINA: *ZIBERJAZARPENA*

VI. ERANSKINA: JARDUERA-PLANA LANTZEKO ORIENTABIDEAK

VII. ERANSKINA: JAZARPENAREN TRATAMENDURAKO PREBENTZIO-NEURRIAK

VIII. ERANSKINA: BERRITZEGUNEEN ZERRENDA

IX. ERANSKINA: BIBLIOGRAFIA

0. ERANSKINA
FAMILIAREKIN EGINDAKO BILERAREN AKTA

1.- IKASTETXEAREN DATUAK

Ikastetxea	
Ikastetxearen kodea	
Herria	

2.- IKASLEAREN DATUAK

Ustezko biktimaren edo biktimen izen-abizenen lehen hizkiak	
Ikaslea identifikatzeko kodea	
Sexua	
Adina	
Maila/Taldea	

3.- FAMILIAK KONTATU DITUEN GERTAKARIAK
(Familiak kontatu dituen gertakariak ahalik eta zehatzenen transkribatuko dira)

4.- USTEZKO BIKTIMAREN SEGURTASUNA BERMATZEKO ZUZENDARITZAK HARTUKO DITUEN BEHIN BEHINEKO NEURRIAK

....................................-(e)(a)n, 20..-ko ....-ren .....-(e)(a)n.

Zuzendaria

Izpta. :..........................

Aita/ama/Tutorea

Izpta. :..........................

I. ERANSKINA
IKASTETXEAN EGINDAKO BILERAREN AKTA

1.- IKASTETXEAREN DATUAK

Ikastetxea	
Ikastetxearen kodea	
Herria	

2.- BILERARA BERTARATUAK

Izen-abizenak	Kargua

3.- EZTABAIDATUTAKO GERTAKARIAK, USTEZKO JAZARPENAREN GAINEKO BEHAKETEN INGURUAN *(Eztabaidatuko diren gaien nahitaezko konfidentzialtasuna bermatuko da, eta kontuan hartuko da adingabeekin lotutako gai guztiak zuhurtasun osoz landu behar direla.)*

4. ADOSTUTAKO AKORDIOAK
(Adostutako akordioez gain, protokoloa irekitzeari buruzko eta 201/2008 Dekretuak araututako prozedura zuzentzailea martxan jartzeari buruzko dagozkien erabakiak adieraziko dira. Baita adieraziko dira, biktima babesteko hartutako premiazko neurriak, salatutako gertakarien ustezko eragileari zuzendutako neurriak, eta baita, garrantzitsua den beste edozein zirkunstantziari dagozkionak ere).

Aztertutako neurriak jazarpena ez direla erabakiko balitz, erabaki hori eragin duten datuak eta ebidentziak adieraziko dira, eta baita hartutako neurriak ere.

....................................-(e)(a)n, 20..-ko ....-ren .....-(e)(a)n.
Zuzendaria

Izpta. :....................................

OHARRA: Gehienez ere bost eskola-egun igaroko dira gertakariak jakinarazten direnetik bilera egiten den egunera arte.

II. ERANSKINA
A TXOSTENA

1.- IKASTETXEAREN DATUAK

Ikastetxea	
Ikastetxearen kodea	
Herria	

2. BILDUTAKO INFORMAZIOA[1]

- ***Ustezko eskola jazarpen kasuaren jatorria:..***

(Tutorea, irakasleak, ikasleak, familia, Berritzegunea, Hezkuntza ikuskaritza,beste batzuk)

- ***Esku-hartzea eskatu zeneko data: …………………***

- ***Salatutako gertakarien laburpena:***

- ***Inplikatutako ikasleriaren identifikazioa datuak***

a) Ustezko biktima(k)

	Ikaslea 1	Ikaslea 2	Ikaslea 3
Ustezko *biktimaren edo biktimen izen-abizenen* lehen hizkiak			
Ikaslea identifikatzeko kodea			
Sexua			
Adina			
Maila/Taldea			

b) Salatutako jokabidearen ustezko eragilea/ak

	Ikaslea 1	Ikaslea 2	Ikaslea 3
Izen-abizenen lehen hizkiak			
Ikaslea identifikatzeko kodea			
Sexua			
Adina			
Maila/Taldea			

- ***Ustezko erasoa gertatu den lekua/ak***

- ***Lekukoak, baleude***

[1] Nahitaezko konfidentzialtasuna bermatuko da izapideetan eta ikerketetan, eta kontuan hartuko da adingabeekin lotutako gai guztiak zuhurtasun osoz landu behar direla.

INFORMAZIO GEHIGARRIA

	Adierazi X batekin
Badago mediku-txostena Ikastetxeak ba al dauka txostenaren kopiarik?	
Polizia, epai-salaketa edo Fiskaltzaren aurreko salaketa jarri da Ikastetxeak ba al dauka txostenaren kopiarik?	
Arartekoari kexa aurkeztu diote Ikastetxeak ba al dauka kexaren kopiarik?	

3. IKASTETXEAK JASOTAKO INFORMAZIOA

- ***Datuak eta ebidentziak jasotzeko ikastetxeak erabilitako prozedurak*** *(elkarrizketak, behaketa-errejistroak, soziogramak, egiaztatzeak, familiekin egindako bilerak e.a.)*

- ***Salaketaren ondoren, ikastetxeak jasotako datuak eta ebidentziak.*** *Modu zehatz eta objetiboan deskribatuko dira.*

4. BILDUTAKO INFORMAZIOEN AZTERKETA. Ondorio esanguratsuak *(jasotako ebidentzietan oinarrituta)*

5. JAZARPENA BADAGOEN EDO EZ DAGOEN ERABAKITZEA

- *Ba al dago botere-desorekarik, babesgabetasunik?*

- *Ba al dago mina eragiteko intentzionalitaterik?*

- *Ba al dago pertsonalizaziorik?*

- *Ba al dago errepikapenik?*

- *Azterketa globala egin ostean, esan al genezake badagoela bestearengan mina nahita eragiteko jokabidea, jokabide hori errepikatu egiten dela eta ustezko biktima ez dela bere kabuz defendatzeko gauza?*

	Adierazi X batekin
BADAGO JAZARPENA	
EZ DAGO JAZARPENIK	

JAZARPENA BADAGOELA erabakiko balitz, jazarpen mota eta larritasuna adieraziko da

	Ez	**Bai**	**Behingoa**	**Errepikatua**
1. Bazterketa eta marjinazio soziala – Norbait baztertzea (pasiboa). – Ez uztea parte hartzen (aktiboa). – Sexuagatik, arrazagatik, minusbaliotasunagatik eta abarrengatik diskriminatzea.				
2. Ahozko erasoa – Norbait iraintzea (zuzena). – Norbaiti buruz gaizki esaka aritzea (zeharkakoa). – Goitizenak jartzea (mistoa).				
3. Zeharkako eraso fisikoak – Norbaiti gauzak ezkutatzea. – Norbaiti gauzak puskatzea. – Norbaiti gauzak lapurtzea.				
4. Zuzeneko eraso fisikoak – Norbait jotzea.				
5. Larderia/xantaia/mehatxua – Norbait mehatxatzea beldurrarazteko. – Gauzak egitera behartzea. – Armekin mehatxatzea.				
6. Sexu-jazarpena edo gehiegikeria eta/edo jazarpen sexista – Sexualki jazartzea edo beldurtzea. – Sexu- gehiegikeria gauzatzea. – Inor modu sexistan beldurtzea, beheratzea, umiliatzea, mintzea edo zirikatzea.				
7.- Ziberjazarpena – Telefono mugikorraren, e-mailaren, sare sozialen, txataren eta abarren bidez mezuak bidaltzea norbait mehatxatzeko, iraintzeko edo iseka egiteko. – Grabazioak egitea mugikorrarekin egoera iraingarrietan edo intimitatea urratzen dutenetan (adibidez: sexing), eta gainerako mutilei eta/edo neskei helaraztea edo Interneten esekitzea.				

6.- HEZKUNTZA-TRATAMENDUA

- ***Jazarpenik EZ dagoenerako hezkuntza-tratamendua***
  (201/2008 Dekretua aplikatu den adieraziko da)

- ***Jazarpena BAI badagoenerako: biktima babesteko eta inplikatutako gainerako ikasleekin hartutako neurriak deskribatuko dira*** *(201/2008 Dekretua aplikatu den adieraziko da)*

7.- FAMILIEI JAKINARAZTEA
(datak, prozedurak, edukia, akordioak e.a.)

...............................-(e)(a)n, 20...-ko ....-ren .....-(e)(a)n.

Zuzendaria

Izpta.:

III. ERANSKINA
B TXOSTENA

1.- IKASTETXEAREN DATUAK

Ikastetxea	
Ikastetxearen kodea	
Herria	
Biktimaren izen-abizenen lehen hizkiak	

2.- A TXOSTENA HEZKUNTZAKO IKUSKARITZARA IGORRI ONDOREN SORTUTAKO INFORMAZIO GEHIGARRIA ETA DATU GARRANTZITSUAK

Bileretan, elkarrizketetan, ikasgelako behaketetan (soziogramak eta beste teknika batzuk) edo beste toki batzuetan sortutako informazio berria, edo beste iturri batzuetatik lortutakoa.

Ikastetxeak eskatu al du Berritzegunearen edo Hezkuntza Ikuskaritzaren aholkularitza?

3.- JARDUERA-PLANA

Kasuaren jarraipenaz arduratuko den taldea

Hezkuntza-jarduerak

- Biktimarekin

- Jazarpena eragin duen ikaslearekin/ekin

- Ikasle ikusleekin edo, hala komeni bada, ikasgelako taldearekin

Beste jarduera batzuk

- Familiekin

- Irakasle-taldearekin

Ziberjazarpena kasuetarako jarduera espezifikoak

4.- BILERAK FAMILIEKIN

Datak, bertaratuak, bilerako xedeak eta ondorioak eta/edo bileretan hartutako erabakiak.

5.- JAZARPEN EGOERAREN JARRAIPENA ETA EBALUAZIOA

Jarduera-planaren jarraipena: prozedura, jarraipen-datak eta arduradunak

Jarduera-planaren eta gauzatutako esku-hartzeen ebaluazioa

Zer prozeduraren bidez eta zenbatean behin eman zaion informazioa Hezkuntzako Ikuskaritzari

..................................-(e)(a)n, 20...-ko ....-ren .....-(e)(a)n.

Zuzendaria

Izpta.:

IV. ERANSKINA

ESKOLA JAZARPENAREN BESTE EZAUGARRI BATZUK

Eskola jazarpenaren ezaugarriak sakonki aztertzeko, horien gaineko azterketetara eta ikerketetara jo behar dugu. Azterketa horietatik ondorioztatzen diren deskribapenetan aurki ditzakegu horiek deskribatzeko gakoak, jarraian azaltzen diren esparruetan.

Ezaugarri horiek sakonkiago aztertzeko, honako bost erreferentzia bibliografiko hauek aukeratu ditugu:

a) Ikaskideen arteko tratu txarrak Euskadin. 2009ko ikerlana.[1]

Lehen Hezkuntza zein Bigarren Hezkuntza barne hartzen ditu ikerlan horrek.

b) Indarkeria eskolan: berdinen arteko tratu txarrak Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan 1999-2006 –ikerketa berria eta 2000ko txostenaren eguneraketa– (2007).[2]

c) Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako eskola-bizikidetzari buruzko Estatu-mailako ikerketa (2010).[3]

d) Zergatik sortzen da eskola-indarkeria, eta nola egin dakioke aurre (2005).[4]

e) Arartekoaren txosten berezia, ikastetxeetako bizikidetzari eta gatazkei buruzkoa (2006).[5]

Jazarpen sexistari buruzko erreferentzi espezifikoak:

f) Análisis de la violencia hacia las niñas en la escuela primaria. Universidad de Huelva. Ministerio de Igualdad.

Jarraian datozen orrietan, hiru erreferentziatako zati batzuk errepikatzen ditugu, mota desberdinetako jazarpenen ezaugarri nagusiei buruzko balio-irizpideak ematen baitituzte.

A.- MOTA DESBERDINETAKO JAZARPENAREN MAIZTASUNAK

Ahozko jazarpena, ohikoenak eta larritasun txikienekoak izan ohi dira.

a) ISEI-IVEI institutuaren txostena.

Mota guztietako tratu txarrak bi etapetan eta hiru ikerlanetan aztertu ondoren, ahozko tratu txarrak direla nagusi ikusten da.
Gutxienetan gertatzen diren jokaerak sexu-jazarpena eta ciberbullyinga dira. Sexu-jazarpena Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan bakarrik aztertu da, eta ikasleen %1 inguruk esan du horren biktima dela, aurreko ikasturtean izan zen antzeko ehunekoa. Ciberbullyinga 2008an aztertu zen lehenengoz, eta ikasleen %1ek baino gutxiagok esan du tratu txar hori jasaten duela. Ehunekoa ia bera da Lehen Hezkuntzan eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan, eta balioak antzerakoak dira bi ikerlanetan. (21. orrialdea)

Jarraian, zenbait motatako tratu txarren maiztasunei buruzko grafiko batzuk azaltzen dira, ISEI-IVEIren txostenean jasotakoak:

[1] Eskuragarri dago ISEI-IVEIren web-orrian: http://www.isei-ivei.net/eusk/indexeusk.htm
[2] Eskuragarri dago Arartekoaren web-orrian: http://www.defensordelpueblo.es/eu/index.html
[3] Eskuragarri dago Hezkuntza eta Zientzia Ministerioaren web-orrian: https://sede.educacion.gob.es/publiventa/inicio.action?request_locale=eu
[4] Ikus Hezkuntzako Aldizkari Iberoamerikarra, 37. zk. (2005), 17.-477. or.:http://www.rieoei.org/rie37a01.htm
[5] Eskuragarri dago Arartekoaren web-orrian: http://www.ararteko.net/p_1_final_Home.jsp?seccion=s_lnot_d4_v2.jsp&language=eu

4.1 grafikoa: Lehen Hezkuntza
Tratu txar moten bilakaera* (2205-2008-2009)**

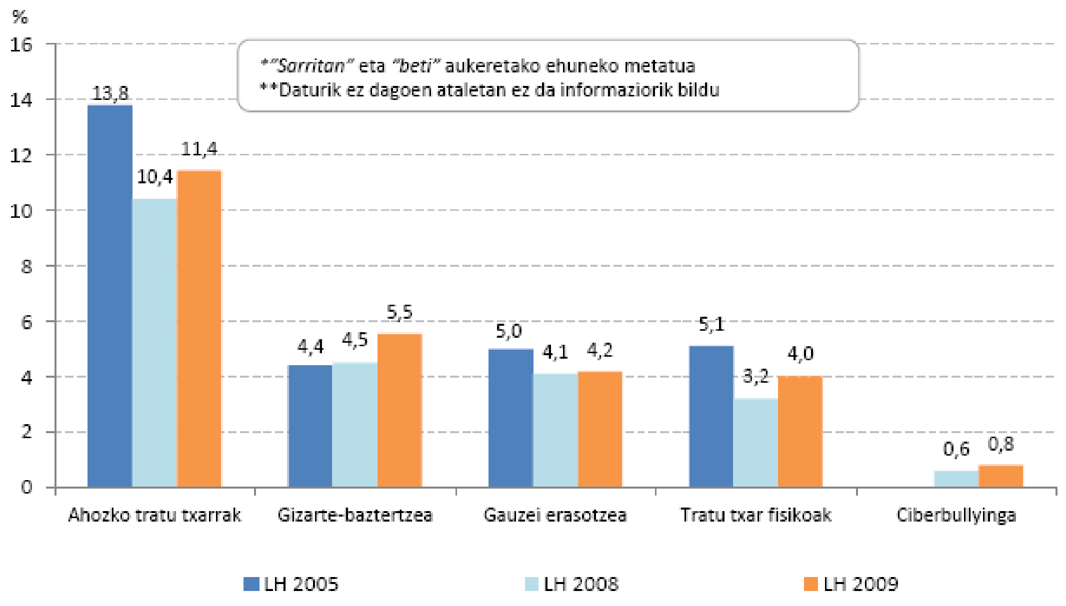

4.2 grafikoa: Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza
Tratu txar moten bilakaera* (2205-2008-2009)**

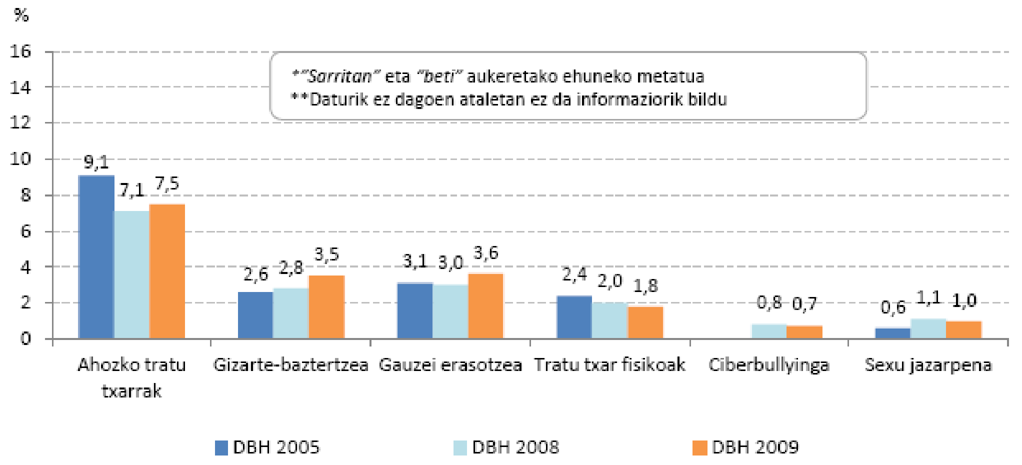

b) Arartekoaren txostena.

Modalitate bakoitzaren jazoera-ereduari dagokionez, emaitza hauek bat datoz 1999tik txosten honetara arte igarotako azken zazpi urteotan zehar egindako azterketa gehienekin. Txosten honetako 2. kapituluan aipatutako ikerlanek metodologia eta xede desberdinak badituzte ere, guztiek adierazten dute ahozko erasoak direla ohikoenak. Horien atzetik, gizarte-bazterketak eta ondasunen bidezko eraso bereziek (ondasunak ezkutatzea) betetzen dituzte hurrengo postuak, garrantzi-mailari dagokionez. Neurri txikiagoan, mota jakin bateko mehatxuak agertzen dira, hain zuzen ere, beldurtzeko egiten direnak, armarik eta xantaiarik gabekoak, bai eta zuzeneko eraso fisikoak ere (hau da, jotzea). Azken jokabide hori ekintza osagarriekin batera agertzen da beste ikerlan batzuetan (ostikoak ematea, bultza egitea...). Mehatxu larrienen edo sexu-jazarpenaren ehunekoak askoz ere txikiagoak dira gainerako modalitateenak baino, bai ikerlan honetan, bai eta aztertutako beste batzuetan ere. (240. orrialdea)

c) Arartekoaren txosten berezia, ikastetxeetako bizikidetzari eta gatazkei buruzkoa.

Ikastetxeetan mota guztietako tratu txarrak gertatzen dira, baina tratu txar kopurua “larritasunaren” alderantzizkoa da proportzionalki; hau da, tratu txarra zenbat eta larriagoa orduan eta kasu gutxiago.
Biktimen esanean, tratu txarren ordena, gertaera-kopuruaren arabera, honako hau da: hitzezko erasoak, zeharkako eraso fisikoak (lapurtzea, apurtzea), bazterketa soziala, eraso fisikoak, mehatxuak eta xantaiak, sexu-eraso fisikoak eta hitzezko sexu-erasoak. (103. orrialdea)

3.11. irudia. Tratu txar mota ezberdinak egin edo gelakideengandik jaso dituzten ikasleen ehunekoak

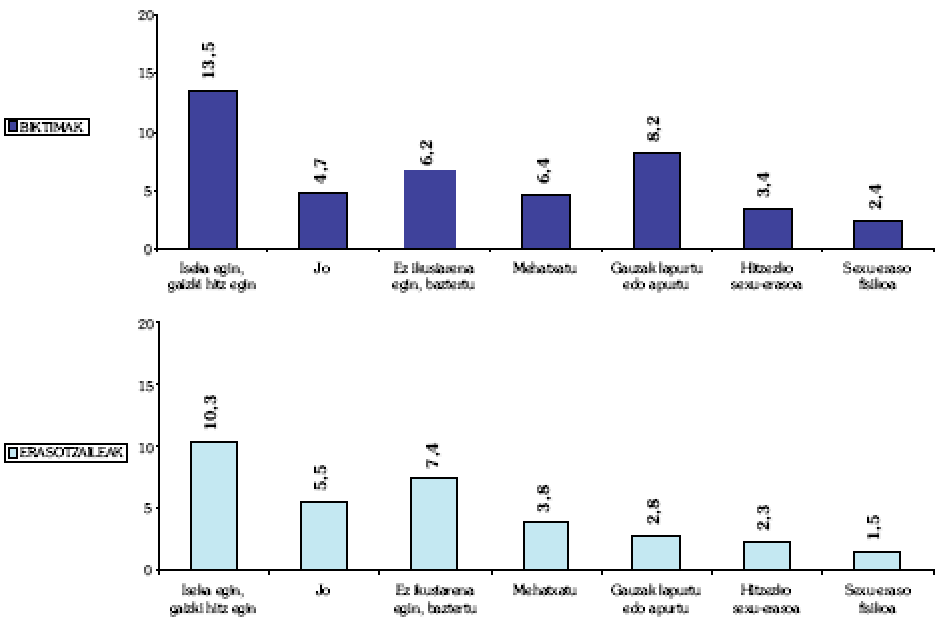

B.- ESKOLA JAZARPENA NON GAUZATZEN DEN

Ikasgelan eta jolastokian gauzatu ohi da eskola jazarpena. Irakasleak aurrean ez daudenean gauzatu ohi dituzte ikasleek.

a) ISEI-IVEI institutuaren txostena.

Lehen Hezkuntzan: *Biktimen esanetan, tratu txarreko jokaera gehien “jolastokian” jasaten dituzte, eta askoz ehuneko txikiagoan “ikasgelan”. 2005eko eta 2008ko ikerlanetan bezala, tratu txarreko jokaerarik gehien, alde handiarekin, jolastokian gertatzen dira. Deigarri gertatzen da Lehen Hezkuntzako biktimek ikaskideengandik jasaten dituzten tratu txarren %12 ikastetxetik kanpo gertatzen direla esatea.* (40. orrialdea)

Bigarren Hezkuntzan**:** *Tratu txarretako jokaeren heren bat ikasgeletan gertatzen dira, Lehen Hezkuntzan ez bezala, etapa horretan gehienetan jolastokian gertatzen baitira. Jokaera horiek batez ere irakasleak ikasgelan ez daudenean gertatzen direla pentsa daiteke. Tratu txarrak gertatzen direneko lekuak egonkor mantentzen dira 2008ko ikerlanarekiko.*((61. orrialdea)

b) Arartekoaren txostena.

Ikasleek garbi bereizten dituzte tratu txarrak jasotzen dituzten tokiak –jasaten duten eraso-motaren araberakoak izaten dira era berean–, eta bat datoz AT-U (2000) ikerlanean argitaratutako emaitzekin. Ikasgelan gertatzen dira eraso gehienak, baina, dirudienez, eraso-mota bakoitza toki jakin batean gertatu ohi da. Irakasleek uste izaten dute jolastokian gertatzen direla tratu txar gehienak, baina, ikasleen esanetan, ikasgelan gertatu ohi dira, irakaslea ez dagoenean, bai eta irakaslea bertan dagoela ere batzuetan. Hori da tratu txarren ia modalitate guztien testuinguru ohikoena; salbuespenak dira "parte hartzen ez uztea", "mehatxuak" eta "mehatxuak armekin", horiek jolastokian gertatu ohi direlako. Modalitate batzuk hainbat tokitan gertatu ohi dira, batez ere "ahozko erasoak", "gizarte-bazterketa" eta "sexu-jazarpena".

Emaitza horiek alderatuz gero Espainian 1999 eta 2006 artean egindako beste ikerlan batzuekin, ikerlan gehienek diote ikasgela dela erasoak gertatu ohi diren toki nagusia –batez ere irakaslea ez dagoenean–, eta jolastokia hurrengoa. Halere, dagokion tratu txarren modalitatearen araberakoa izaten da hori, neurri handi batean [Andaluziako Eskola Kontseilua, 2006; Gomez-Bahillo eta beste batzuk (2005); Serrano eta Iborra (2005); Pareja (2002)]. Halere, kontuan hartu behar da, batzuetan, ikerlanetan Lehen Hezkuntzako ikasleak ere barne hartzen badira (adibidez, Oñederrak eta beste batzuek 2005ean Euskal Autonomia Erkidegoan egindakoan, edo Ramirezek 2006an Ceutan egindakoan), jolastokian ikasgelan hainbat tratu txar gertatzen direla. (246. orrialdea)

C.- ESKOLA JAZARPENEAN INPLIKATUTA DAUDEN PERTSONEN EZAUGARRIAK

C.1.- SEXUA

Mutilek gehiago parte hartzen dute.

a) ISEI-IVEI institutuaren txostena.

Ikasleen sexuaren aldetiko analisiari dagokionez, 2009an tratu txarretako 12 jokaeretako bat gutxienez "sarritan" edota "beti" jasan dutela dioten mutilen ehunekoa neskena baino handiagoa da Lehen Hezkuntzan, baina Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan ehunekoak ia berdinak dira lehenengoz. Nesken eta mutilen arteko aldea 3,6 puntukoa da Lehen Hezkuntzan, eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan hurbil daude sexu bakoitzaren ehunekoak (mutilen %11,4 eta nesken %11,8). (18. orrialdea)

Lehen Hezkuntzan: *2005ean eta 2008an bezala, biktimen esanetan tratu txarretako jokaeren ia erdia eragiten dutenak "mutil batzuk" dira. Hein nahiko apalago batean "mutil bat" eta "neskak eta mutilak" izaten dira.* (41. orrialdea)

Bigarren Hezkuntzan: *Tratu txarren emaileei dagokienez, erantzunik hautatuena (%44,3) "mutil batzuk" izan da, eta ondoren "mutil bat" (%20,3) eta "neskak eta mutilak" (%16,9). Aukera horiek gehiago agertzen dira beste aukera batzuk baino ("neska bat", "ikastetxetik kanpoko pertsonak"...). Lehen Hezkuntzako ikerlanak antzerako emaitzak izan ditu.* (62. orrialdea)

b) Arartekoaren txostena.

Oro har, esan dezakegu generoari buruzko emaitzak antzekoak direla gure herrialdean zein beste herrialde batzuetan egindako ikerketetan. Guri dagokigunez, oro har, ondoriozta dezakegu mutilak gehiago inplikatzen direla tratu txarretan neskak baino, bereziki erasotzaileei dagokienez. Hala eta guztiz ere, zenbait motatako ahozko erasoei dagokienez, neskak dira protagonista nabarmenak. Erabiltzen diren ahozko tratu txarren kategorietan uniformetasunik ez dagoenez, ezin da orokorrean esan zein diren ohikoenak emakume-generoarengan, baina, dirudienez, gaizki esaka aritzeko ohitura da ohikoena Espainiako nesken artean. (242. orrialdea)

c) Arartekoaren txosten berezia, ikastetxeetako bizikidetzari eta gatazkei buruzkoa.

Generoari dagokionez, baieztatu ahal izan denez, tratu txarrak gehienbat gizonezkoei eragiten dien fenomenoa da, tratu txarrak gehiago pairatu eta egiten baitituzte nesken aldean. Zehazki, 3.4 taulan ikusten den eran, hitzezko erasoen, eraso fisikoen eta mehatxuen biktima direnen ehunekoa handiagoa da mutilen kasuan.
Bestalde, mutil erasotzaileen ehunekoa handiagoa da tratu txarren adierazpen gehienetan ere: hitzezko erasoak, eraso fisikoak, mehatxuak, biktimaren jabetzako gauzak apurtu eta lapurtzea, eta hitzezko sexu-erasoak.
(98. orrialdea)
Tratu txarren fenomenoa, orobat, gizonezkoena da. Gizonezkoek hitzezko eraso, eraso fisiko eta mehatxu gehiago pairatzen dituzte eta, emakumezkoekin erkatuta, askoz gehiagotan izaten dira erasotzaile tratu txar mota guztietan, bazterketa sozialean eta sexu-eraso fisikoetan izan ezik; horietan ez da alderik nabaritzen bi sexuen artean (103. orrialdea)

C.2.- ADINAK

Gehiago Lehen Hezkuntzan Bigarren Hezkuntzan baino. Bigarren Hezkuntzari dagokionez, lehenengo urteetan gehiago gertatzen dira.

a) ISEI-IVEI institutuaren txostena.

Emaitzak etapaka aztertzen baditugu, 2009an ikertutako mota guztietako tratu txarretan ikasleen ehunekoak Lehen Hezkuntzan Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzan baino handiagoak direla ikusten da, 2008ko ciberbullyingaren kasuan izan ezik. (21. orrialdea)

Jarraian azaltzen den grafikoak, ISEI-IVEIren txostenekoak, tratu txarren indizearen bilakaera jasotzen du, LHko 5. mailatik DBHko 4. mailara arte (19. orria):

3. grafikoa: Lehen Hezkuntza eta Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza
Tratu txarren adierazle orokorraren bilakaera irakasmailaren eta urtearen arabera*

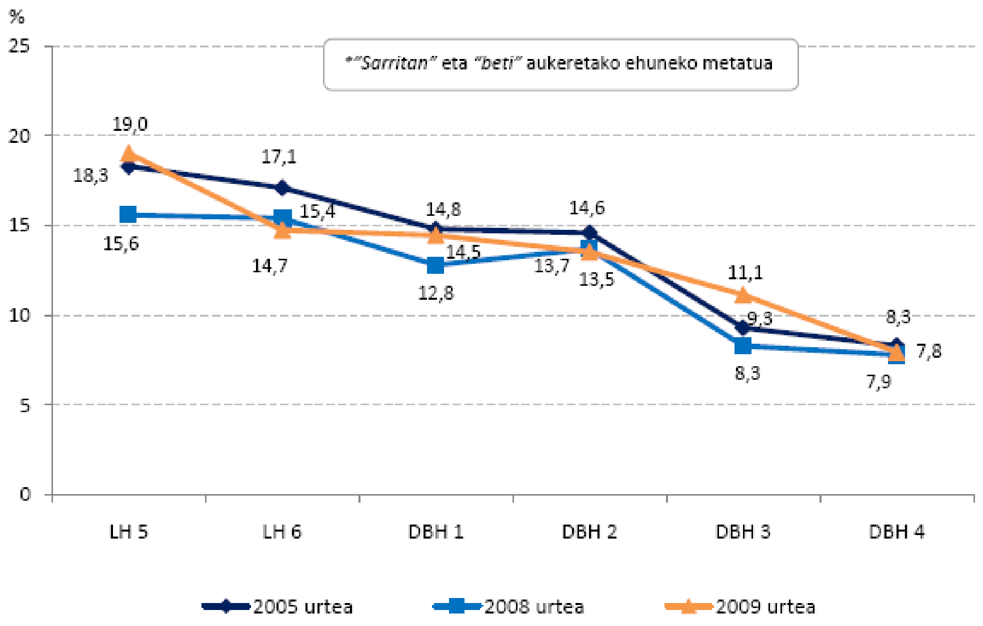

b) Arartekoaren txostena.

Ikasmailari dagokionez, txosten honen 2. kapituluan jasotako eta Bigarren Hezkuntzako ikasleekin gauzatutako Espainiako azterketetan ikus daitekeen joera orokorraren arabera, tratu txarrak ohikoagoak dira DBHko lehenengo mailetan. Halere, aldaketak daude tratu txarren moten eta ikasleen generoaren arabera. Alabaina, azpimarratzekoa da, Lehen Hezkuntzako ikasleak ere barne hartu dituzten ikerlan gehienen esanetan, etapa horretako azken bi urteetan ere gertatzen direla tratu txarrak (Madrilgo Erkidegoko Adingabeen Defentsaria, 2006; Síndic de Greuges de la Comunitat Valenciana 2007, Saenz, Calvo, Fernandez eta Silvan, 2005). (242. orrialdea)

C.3.- TALDEA/IKASGELA

Funtsean, ikasgelako ikasleak dira jazarle.

a) <u>ISEI-IVEI institutuaren txostena.</u>

Lehen Hezkuntzan: *Biktimen esanetan, tratu txarretako jokaeren %42,6 taldekideek eragiten dituzte. Gainerako jokaerak goragoko irakasmaila bateko ikasleek eragiten dituzte (%15,7), irakasmaila bereko beste talde batekoek (%23,5), ikastetxetik kanpoko pertsonek (%11,5) eta hein txikiagoan beheragoko irakasmaila bateko ikasleek (%6,7). Emaitza horiek eta 2005ekoak eta 2008koa oso antzekoak dira, urte haietan ere tratu txarretako jokaeren ehunekorik handiena biktimaren taldeko ikaskideek eragin baitzuten.* (40. orrialdea)

Bigarren Hezkuntzan. *Biktimek jasaten dituzten tratu txarretako jokaera gehienak (%48,2) taldekideek ematen dizkiete. Irakasmaila bereko beste talde batekoek, berriz, %23,5 ematen dizkiete, eta goragoko irakasmaila batekoek %13,8. Emaitza horiek Lehen Hezkuntzakoen antzerakoak dira.* (60. orrialdea)

b) <u>Arartekoaren txostena.</u>

1999ko lan enpirikoan (AT-UNICEF, 2000) ikusi zenaren antzera, azterketa honetan ikusi ahal izan dugu ikasle erasoaren ikaskideek gauzatzen dituztela gehienetan tratu txarrak. "Mehatxuak armekin" modalitatea da salbuespena, ikaskideek eta beste ikasturte batzuetako ikasleek gauzatzen baitituzte aztertutako maila guztietan. Antzeko emaitzak lortu dituzte Hernandez eta Casaresek (2002), Síndic de Greuges de la Comunitat Valencianak (2006), Oñederra eta beste batzuek (2005). (244. orrialdea).

D.- JOKABIDE ERASOTZAILEAK ERAGIN DITUZTENAK

Honako artikulu honetan aurki dezakegu jokabide erasotzaileak eragin dituztenen eta erasoen ezaugarrien deskribapena: *<u>Zergatik sortzen da eskola-indarkeria, eta nola egin daiteke aurre</u>*, Diaz-Aguado, M.J., Hezkuntzako Aldizkari Iberoamerikarra, 37. zk. (2005), 20-24 orrialdeak.
Bestalde, eraso-jokabideekin lotutako faktoreak zehazteko elementuak azaltzen ditu *Derrigorrezko Bigarren Hezkuntzako eskola-bizikidetzari buruzko estatuko ikerketak* 2. atalean, *Eskola-bizikidetzaren adierazleak baliozkotzea* izenekoan, eta, zehazki, 2.4. azpiatalean, *Ikasleen bidezko bizikidetza-adierazleen iragarpen-ereduak* izenekoan (129.-135. or.). 4.1. atalak, *Ikasleen erantzunen gaineko emaitzak* izenekoak (141.-182. or.), zenbait datu eta ebidentzia eskaintzen ditu erasotzaileen eta biktimen ezaugarrien gainean, eta aurrez azaldutako profilak osatzen.
Ikastetxeetako irakasleek eta zuzendaritzek Berritzeguneetako aholkulariengana jo dezakete bibliografia gehiago bildu nahi izanez gero.

V. ERANSKINA
ZIBERJAZARPENA (*ZIBERBULLYING*)

Berdinen arteko jazarpenaren modalitate bat da ziberjazarpena, teknologia berriak (SMSak, posta elektronikoa eta sare sozialak erabiltzen dira gehien) erabiltzen dituena erasoa *on-line* gauzatzeko.

*Ziberbullying*a garrantzi handiko fenomenoa da, bere hedadura, ondorioen larritasun eta arazoari aurrea hartzeko eta heltzeko zailtasunak direla eta. Ingurune babestu batetik gauzatzen da (gehienetan etxetik), anonimatuan ezkutatzen da (zigorgabetasun-sentimendua); eta biktimarekin zuzeneko kontakturik (aurrez aurre) ez dagoenez, erasotzaileak ezin du neurtu bere ekintzek biktimarengan eragin dezaketen kaltea. Ziberjazarpenean, erasotzailea biktimaren ezagunen ingurukoa izaten da, baina ez dauka ikastetxe berekoa izan beharrik, ez eta *bullying*erako ezarritako profila eduki beharrik ere.

Mota horretako jazarpena ikastetxean gertatzen ez bada ere, hezkuntza-jarduerarekin kausa-efektuzko erlazio bat dagoela egiaztatzen bada (201/2008 Dekretuaren 33. artikulua), ikastetxearen betebeharra da horren gainean jardutea gida honetan jasotako jarduera-protokoloari jarraiki.

Edonola ere, balizko ziberjazarpen-egoeretan, Gida honetan aipatutako heziketa-irizpideei jarraiki jardun behar du ikastetxeak.

Fenomeno hori familiek eta ikastetxeek hobeki ezagut dezaten, "Ikastetxeetan *ziberbullying*ari aurre egiteko jarduera-protokoloa" helaraziko die Hezkuntza Sailak ikastetxeei. Pedagogian, psikologian, teknologia berrietan eta zuzenbidean aditu diren pertsonek landu dute protokolo hori, eta, beste batzuen artean, honako gai hauek landu dituzte:

- *Ziberbullying*a, arazo konplexua
- Nola antzeman *ziberbullying*-egoerak
- Nola jokatu *ziberbullying*a gertatzen den susmoa dugunean
- Nola jokatu *ziberbullying*-kasuetan
- Sistema penalaren esku-hartzea
- *Ziberbullying*-ekintzak identifikatzea eta egiaztatzea
- Lege-erantzuna

“Ikastetxeetan *ziberbullying*ari aurre egiteko jarduera-protokoloa” ez da Gida honen ordezkoa. Bere helburua *Gida* honen osagarri izatea da, horrela eskatuko duten kasuetan.

VI. ERANSKINA
JARDUERA-PLANA EGITEKO ORIENTABIDEAK

Jarraian, jarduera-plana lantzeko orientabideak proposatzen dira. Jarduera-plana bat etorriko da bizikidetza-planarekin eta ikastetxeko AJA-BArekin, bai eta ikasleen eskubideei eta betebeharrei buruzko 201/2008 Dekretuarekin ere.

Komenigarria da lan-talde bat osatzea eta/edo irakasle arduradun bat izendatzea informazioa koordinatzeko eta zentralizatzeko, jarduerak planifikatzeko, familiekin egingo diren bilerak prestatzeko eta deitzeko, kasuaren jarraipena egiteko eta gauzatzen diren ekintzak eta egoeraren bilakaera ebaluatzeko.
Protokoloaren fase guztietan bezala, konfidentzialtasuna eta datu guztien babesa bermatu behar dira.
Izendatutako irakasle hori arduratuko da, zuzendaritzarekin batera, B txostena betetzeaz.

Jarduera-planean, kontuan hartu behar dira, gutxienez, honako alderdi hauek:

a) Ustezko biktimarekin gauza daitezkeen jarduerak

• Ikaslearentzat hurbilekoa izango den heldu batek laguntza-, babesa- eta segurtasun-bermea emango dio biktimari .
• Laguntza eskatu behar duela adierazi. Laguntza eskatzeak ez diola kalterik egingo azalduko zaio, eta diskrezioa eta konfidentzialtasuna bermatuko da. Konfiantza sendotuko da, jasaten ari den jazarpenaren edukiekin lotutako edozein esperientzia konta dezakeela jakin dezan, eta argi adierazko zaio eduki horiek ez dutela inola ere justifikatzen jasaten ari den jazarpena, sexu-jazarpeneko edo jazarpen sexistako egoeretan askotan ikusten baita egoera hori.
• Indarkeria-egoeraren testuingurua aztertu, egoera hori zer unetan dagoen jakiteko:
  – Hasierako faseetan badago: berehalako lana biktimarekin, seguru senti dadin, emozio-oreka manten edo berreskura dezan, ez diezaion kulparik egotzi bere buruari, estres-maila murritz dezan, ez dezan orokortu, eta bere autoestimuari ez diezaion kalterik eragin.
  – Ondorengo faseetan badago, erasoaren kulpa daukala pentsa dezake biktimak, edo jokabide-aldaketa izan. Horrela bada, ikasle erasotzailearengandik banantzeko aukera aztertu behar da, eta afekzio-babeseko sare bat eraiki horren inguruan. Hala eta guztiz ere, ongi balioetsi behar da biktima eta pertsona erasotzaileak edo ikusleak fisikoki banantzeko babes-neurri bat hartu behar den edo ez, ez dezan pentsarazi erasotzaileak bere helburua lortu duenik, horrek gehiago estigmatizatuko bailuke biktima.
• Autoestimua landu..
• Trebetasun sozialak landu: bere burua babesteko jokabideak eta asertibitatea; taldean lan egiteko trebetasunak, erasotzaile bihurtu gabe, biktima izateari uzteko trebetasunak lantzea, *role playing*eko (egiazko egoerak antzeztea) egoerak lantzea.
• Jazarpen sexistako egoeretan, estrategiak eman, ez ditzan onartu rol sexista jakin batzuk, ez eta sexuen arteko berdintasunarekin bateragarri ez den ohiturarik edo sinesmenik ere.
• Beharrezko irizten bada, kanpoko zerbitzuetara igorri (gizarte-zerbitzuak, osasunekoak edo biak), edo espezializatutako beste zerbitzu batzuetara (adib.: jazarpen sexista eta/edo sexu-jazarpena bada, udalerrietako berdintasun-sailak, Genero Indarkeriaren Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza, Emakunde, etab.). Edonola ere, adin txikiko ikasleak badira, haien gurasoei edo legezko ordezkariei jakinarazi behar zaie.

b) Jokabide erasotzailea eragin duten ikasleekin gauza daitezkeen jarduerak

• Berehala esku hartzea pertsona jazarleekin, eta, inola ere, erasorik ez dela onartuko argi adieraztea.
• Banakako elkarrizketa antolatu:
  – Arazoa oso larria dela ulertarazteko.

– Indarkeriazko jokabideak identifikatzeko.
– Jarreraren zergatia aztertzeko.
– Eragindako kaltearen gainean gogoeta egiteko eta hori onartzeko.
– Enpatia eta arrazoibide morala lantzeko.
– Jarrera aldatzen hasteko eta kaltea konpontzeko.
– Eragindako kalteak konpontzea eta konpentsatzea sustatzeko.
- Adierazteko jarduera negatiboak edo antisozialak ez direla onartzen eta ez direla zigortu gabe geratuko.

• Trebetasun sozialak lantzeko programak abiarazi.
• Nork bere erasorkotasuna kontrolatzeko programak sustatu.
• Zuzenketa-neurri hezigarriak aplikatu.
• Jazarpen sexistako edo sexualeko egoeretan, programa espezifikoa abiarazi, sinesmen, jokabide eta jarrera sexistak zuzentzeko; tradiziozko gizontasuna, sinesmen eta aurreiritzi sexistak, genero-estereotipoak eta abar ezbaian jartzera zuzendutako hezkuntza-programak izango dira.

Zuzenketa-neurriak aplikatzerakoan, kontuan hartuko da, ezinbestekoz, EAEko ikasleen eskubideei buruzko 201/2008 Dekretua. Horri dagokionez, kontuan hartu behar dira honako atal hauek:

Lehen Hezkuntzan:
Ikasleen adinari egokitzeari buruzko 29. artikuluaren 2. eta 3. atalak:

29. artikulua.- Ikasleen adinari egokitzea.

2.– Lehen Hezkuntzan Dekretu honetan ezarritako betebeharretako bat betetzen ez bada, irakasleek jokabide desegokia zuzendu beharko dute horretarako ezarri diren neurrietako bat berehala eta ahoz baliatuz. Neurri horiek aplikatu behar dira pertsonek edota objektuek balizko kalteak jaso ez ditzaten behin-behineko neurri ezarrien aurka egin gabe.
3. – Salbuespen gisa, ikaslearen jokabidea ikastetxeko bizikidetzarentzat larriki kaltegarria izan daitekeenean, eta jokabide hori ikaslearentzat edota hezkuntza komunitateko gainerako kideentzat arriskutsua bada, zuzendariak ohiko prozedura erabili eta Dekretu honetan jokabide horiek zuzentzeko ezarri diren neurriak aplikatu ahal izango ditu, betiere, Hezkuntzako Ikuskaritzari aurrez jakinarazpena igorriz.

Bigarren Hezkuntzan:
Ohiz kanpoko prozedura aplikatu beharko da, ikasleen eskubideei eta betebeharrei buruzko 201/2008 Dekretuaren 68.b artikuluan azaltzen den eran.
Dekretuaren IV. kapituluko 4. atalean arautzen da prozedura hori. Beren aldetik, kapitulu bereko 1. atalean arautzen dira xedapen orokorrak.
Jokabideak zuzentzeko bide alternatiboak erabiltzeari dagokionez, kontuan hartu behar da Dekretuaren III. kapituluan jasotakoa, bereziki, 47. artikuluan.

c) Ikusleekin edo, hala badagokio, ikasgelako taldearekin gauza daitezkeen jarduerak

• Tutoretza-plana: Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailak horretarako lantzen eta sustatzen dituen programak eta materialak abiarazteko erabakia modu koordinatuan hartu.
• Berdinen arteko bizikidetzako indarkeriazko jokabideak esplizituki baztertzeko eta salatzeko aukera emango duten jarduerak gauzatu:
– Argi zehaztu salatu beharreko jokabideak.
– Egoera horietan ikusleek jokatzen duten rola argi zehaztu. Bidegabekeria salatzea elkartasun-jokabidea dela adieraztea, eta ez dela salatari izatearen berdina.
– Jokabide horiek ez onartzeko jarrerak landu, erantzun alternatiboak aztertuz, eztabaidatuz eta bilatuz.
– Lagun-taldeek ematen duten segurtasun faltsuari eta banden itxurazko erakargarritasunari buruz eztabaidatu.

• Ikasleak inplikatu isolamendua eta biktimizazioa babesteko, prebenitzeko eta zuzentzeko esparru baten sorreran.

– Berdinen arteko laguntzarako estrategiak landu.
– Ikasle bitartekarien esku hartzea sustatu.
–.Ikasle guztiak taldean barneratu, eta trebetasun prosozialak landu lankidetzaren bidez

• Ikasleei laguntza eskatzen irakastsi, bai eta salataritzat joak izateko edo eurak ere biktima bihurtzeko beldurra gainditzen ere.
• Beldurrarazteko egoerak sala daitezkeela jakinarazi, eta horretarako, ikastetxean badaudela konfidentzialtasuna bermatzen duten bitartekoak (telefono laguna, iradokizunen postontzia, gatazkak ebazteko batzordea...).
• Soziogramak edo ikastetxeak egoki irizten dituen beste tresna batzuk erabili, taldeko barne-harremanei buruzko informazioa biltzeko, gutxi gorabeherakoa bada ere.
• Jazarpen sexistako egoeretan, lan espezifikoak egin sexuaren araberako aurreiritziak, estereotipoak eta rolak desagerrarazteko; emakumeekin eta gizonekin lotutako jokabidezko eredu soziokulturalen arabera eraikita egoten dira horiek. Helduek sexu-berdintasunaren esparruan jarraitu beharreko jarrera- eta jarduera-eredu egokiak azaldu eta sustatu behar dira.

Oharrak:
Kontu handiz burutuko da ikastaldearekin egin beharreko lana. Krisialdian zehar taldean lan egiten bada, arreta berezia jarri beharra dago planifikatutako jarduera jazotako egoerarekin zuzenean erlazionatu ez dadin (umiliagarria izan daiteke ikasle erasoarentzat eta, aldi berean, kaltea eragin duen pertsonaren karisma eta botere-sentimendua areagotu dezake). Ez da inoiz pertsonalizatu behar. Kontuan hartu behar da jarduerak modu desberdinetan interpreta daitezkeela, eta, beraz, jarduera bakoitzaren ondorioak aurreikusten saiatu beharra dago. Emandako urrats bakoitza aztertu beharra dago.

Arreta berezia jarri behar da beti biktima ez nabarmentzeko taldearen aurrean eta arrisku-egoerak ez sortzeko. Batzuetan, ez da ikasgelan guztien aurrean landu behar jazarpen-egoera, biktimak berari buruz hitz egiten ari garela senti dezakeelako, eta lotsa edo umiliazioa bizi izan dezakeelako.

d) Jarduerak familiekin
• Familiei egin beharreko jakinarazpenak kontu handiz prestatu, eta ongi zehaztu bilera bakoitzeko helburuak. Elkarrizketetan parte hartuko duten pertsonen kopurua murriztu. Bilerak ez bikoiztu. Arazoa aintzakotzat hartzen dela ikusteak lasaitu egingo ditu familiak, eta konfiantza emango die.
• Familia bakoitzarekin bakarka lan egin. Bakarrik prozesuaren amaieran edo arrazoi sendoak direla medio, lan egin ahal izango da bat baino gehiagorekin batera.. Liskarrak saihestu.
• Gatazka-egoera desagerraraztea ez dela xede bakarra azpimarratu; aitzitik, ikasleek esperientzia horretatik honako hauek ikastea ere nahi da: jarrera-aldaketa, trebetasun sozialak...
• Familiei jarrera ulerkorra agertu. Ez jo erruduntzat. Aldaketak edo proposamenak leuntasunez eta errespetuz iradoki. Argi adierazi seme-alaben ongizatea eta garapen pertsonala, soziala eta morala direla helburu nagusiak.
• Bilera guztietan akta jaso, eta akta horretan adierazi bileraren xedea, parte-hartzaileak, ondorioak, proposamenak...
• Familiei beren semeari edo alabari buruzko informazioa eman, eta inoiz ez beste ikasle bati buruzkoa.
• Ikastetxeak eman dituen urratsen berri eman.
- Jazarpen sexista eta/edo sexu-jazarpena badago, dauden baliabide espezializatuen berri eman (udalerrietako berdintasun-sailak, gizarte-zerbitzuak, Biktimei Laguntzeko Zuzendaritza, Eusko Jaurlaritzarena, etab.).

e) Jarduerak irakasle-taldearekin
• Jarduera-irizpideak adostu eta bateratu.
• Tutorearen lana erraztu.
• Gertakariaren izaera eta neurria ebaluatu galdetegien bidez, eta esku hartzeko estrategia zehatzak diseinatu kasuaren arabera.

f) Irakasle-taldearen jarduerak
• Irakasleek hautematen duten eraso- edo jazarpen-egoera guztietan esku hartu behar dutela gogorarazi, bai eta erasoari berehalako laguntza eta babesa eman ere, ikastetxean zein ikastetxetik kanpo.
• Beren edo beste kideren baten egoerari buruz, ikasleek eman dezaketen informazioarekiko jarrera irekia agertu.,
• Zaintza espezifikoa eta sistematikoa. Arreta berezia jarri behar da erasoak pairatzen ari daitezkeen ikasleen jarrera-aldaketetan (umore-aldaketak, uzkurtasuna, bakardadea, hezkuntza-errendimendua murriztea...).
• Bitartekoak sortu ikasleek tutoreei, irakasleei edo eskola-komunitateko beste kideei informazioa helaraz diezaieten: postontziak jartzea, laguntza-helbideen berri ematea, etab.
• Gatazken kudeaketan ikasleen inplikazioa sustatu (ikasle laguntzaileen edo bitartekarien programak antolatzea).
• Irakasleen prestakuntza sustatu jazarpen sexistako edo sexu-jazarpeneko egoeretan, hezkidetzan eta emakumeen kontrako indarkeriaren; eta bere esku jarri sexuagatiko bereizkeriako egoerak, jazarpen sexista eta eraso sexualak hauteman, eta horiek ikasgelan lantzeko estrategiak garatzeko materialak eta baliabideak

g), Bakarrik edo beste eraso mota batzuekin batera, ziberjazarpena gertatzen den kasuetan, beste jarduera batzuk ere gauza daitezke, esaterako, "Ikastetxeetan *ziberbullying*ari aurre egiteko jarduera-protokoloa"ren III. eta IV. kapituluetan jasotzen direnak.

Horrelakoetan, komenigarria da gai hori tutoretza-planean sartzea, ikasleek uler dezaten informazioaren eta komunikazioaren teknologia berriak modu desegokian erabiltzeak kalteak eta ondorioak eragin ditzakeela, eta ikasleei jakinaraztea jarduera horietako batzuk delitu direla (beste edonoren nortasuna ordeztea, mehatxatzea, etab.).

Egoeraren arabera, ikastetxeko zuzendaritzak sala dezake bere instalazioetan gertatu bada, edo polizia-salaketa bat jartzera bidera ditzake familiak *ziberbullying*a ikasleen etxeetan edo beste leku batzuetan gauzatu bada.

*Ziberbullying*ari aurre egiteko aipatutako jarduera-protokolo horren berri ere eman diezaieke ikastetxeak familiei.

Jazarpen sexistako eta/edo sexu-jazarpeneko egoeretan, gainera, neurri espezifikoak sartu beharko lirateke tutoretza-planean, hezkidetzaren, genero-berdintasunaren eta genero-indarkeriaren prebentzioaren esparruan.

h) Funtsezkoa da gauzatutako **esku-hartzeen jarraipenerako eta ebaluaziorako irizpideak** ezartzea, eta baita **prozesuaren arrakastarako adierazleak** ere, egoera behar bezala konpondu den erabakitzeko.

Hona hemen zenbait adibide:
- Prozesua amaitutzat joko da biktimaren ongizatea eta jokabide erasotzailea eragin duen pertsonaren jarrera-aldaketa bermatuko dituzten baldintzak sortzen direnean. Biktimaren ongizateari buruz, azpimarratu beharra dago eskola jazarpenak eragindako ondorio emozionalak ez direla erraz gainditzen, eta, askotan, ageriko "normaltasunaren" azpian estalirik gelditzen direla. Gure lana biktimarengan sortu ahal izan den balizko estigmazioaren desagertarazpen osoa lortzea izango da, eta autoestimuaren berreskurapena bermatzea ere, bere gertuko inguruko elkarbizitza positiboarekin batera.

Aurreko helburu horren lorpena adierazten duten ebaluazio-irizpideen eta adierazleen hainbat adibide:
- Ikasle biktimak eta horren familiak jazarpen egoera amaitu deneko adierazpena
- Erasoa eragin duen pertsonaren/en benetako barkamen eskaera ahoz edo idatziz, eta biktimaren onarpena.

- Inplikatutakoek borondatezko jarduerak edo lanak batera gauzatzea, betiere beren arteko harreman ona adierazgarria den kasuetan.
- Kasuaren jarraipenaz arduratuko den taldeak horretarako ezarritako epean zehar, mota horretako egoerak berriz ere gertatu ez direneko egiaztapena.

Jarraipena ongi planifikatuko da. Horretarako, prozedurak, datak eta arduradunak zehaztuko dira.

Egoera birbideratua izan dela pentsatu arren, prebentziozko zaintzarako zentzuzko aldia ezartzea komeni da

i) Behin kasua amaitu denean, komenigarria litzateke **ikastetxeko AJA edo BA, Bizikidetza-plana, Tutore-ekintzarako plana, antolaketa edo beste mota bateko aldaketak… berrikustea,** ikastetxeko bizikidetza hobetzeko, eta sor daitezkeen gatazkak prebenitzeko eta kudeatzeko, eskola jazarpenari lotutakoak bereziki..

Era berean, Bizikidetza Behatokiari eman ahalko zaio kasuaren berri, eta horren bideraketa eta ateratako ondorioen berri ere, bera arduratzen baita ikastetxeko bizikidetza ebaluatzeaz. Nolanahi ere, kontuan izango dira datu pertsonalak babesteari eta pribatutasuna errespetatzeari buruz indarrean dauden mugak.

VII. ERANSKINA
IKASTETXEETAN ESKOLA JAZARPENA TRATATZEKO PREBENTZIO-NEURRIAK

Hezkuntza-komunitate batean bizikidetza-programak edo -planak lantzeak asko laguntzen du ikasleen arteko tratu txarrei aurre hartzen. Egiaztatuta dago ikastetxeetan indarkeria prebenitzeko modu egokiena dela pertsona guztien eskubideetan eta betebeharretan oinarritzea hezkuntza-komunitateko harremanak, duintasunarekiko errespetuan eta jokabide prosozialak sustatzen dituzten irizpide hezigarri eta integratzaileetan, eta eztabaida erabiltzea gatazkei aurre egiteko. Elementu horiek dira programa horien eta bizikidetza-planen ardatz.

Horretarako, indarkeriaren kultura gainditzeko prozesuak landu behar dira ikastetxeetan, hori baita bide bakarra ikasleak sozializa daitezen, eta ikastetxeek gizarteari adierazi diezaioten elkarrizketa, errespetua, ardura eta komunikazioa direla bizikidetzaren oinarri-oinarrizko elementuak.

Prebentzio-neurrien artean, honako hauek bereiz ditzakegu: orokorrak, ikastetxeko bizikidetza orokorra hobetzeko xedea dutenak; eta berdinen arteko tratu txarrekin eta jazarpenarekin lotutakoak, ikasgelako taldearekin edo banaka aplikatu ohi direnak, hezkuntza-komunitate osoan eragina izan badezakete ere.

1. Hezkuntza-komunitate osoaren sentsibilizazioa eta inplikazioa sustatzen duten antolaketa-neurriak

Hezkuntzaren xedeetako bat da bizikidetza positibo bat sortzea ikastetxeetan, 2/2006 Lege Organikoak, Hezkuntzakoak, maiatzaren 3koak, 8/2013 Lege Organikoak, abenduaren 9koak (LOMCE),aldatuta, 1. artikuluko c) eta k) paragrafoetan xedatzen duen eran. Paragrafo horietan, printzipio jakin batzuk jasotzen dira, gatazkak saihesteko eta horiek modu baketsuan konpontzeko hezkuntza sustatzen dutenak, bai eta bizitza pertsonaleko, familiarreko eta sozialeko esparru guztietan indarkeriarik ez erabiltzea ere.

Era berean, Lege Organiko horren hitzaurrean adierazten da hezkuntzaren xedeen artean azpimarratzekoak direla, besteak beste, ikasleek beren nortasuna eta gaitasun afektiboak osotasunean garatzea, oinarrizko eskubideekiko eta gizonen eta emakumeen arteko aukera-berdintasunarekiko errespetuan heztea, aniztasun afektibo-sexuala onartzea, bai eta desberdintasunak kritikoki balioestea ere, jokabide sexistak gainditu ahal izateko. Hori guztia bat dator abenduaren 28ko 1/2004 Lege Organikoak, genero-indarkeriaren aurka oso-osoko babesa emateko neurriei buruzkoak, jasotzen duen edukiarekin.

Horri dagokionez, EAEn, aipatzekoa da 4/2005 Legea, otsailaren 18koa, gizonezkoen eta emakumezkoen arteko berdintasunari buruzkoa, eta, bereziki, III. tituluak (Esku-hartzeko arlo desberdinetan berdintasuna sustatzeko neurriak), III. kapituluak (Hezkuntza), I. atalak (Unibertsitatez kanpoko hezkuntza) jasotzen duena.

Zehazki, 4/2005 Legearen 29. artikuluak, hezkidetzarako beste helburu batzuen artean, emakumeen aurkako indarkeriaren prebentzioa aipatzen du, gatazkak konpontzeko indarkeriarik gabeko metodoen ikaskuntzaren bidez, eta aniztasunean eta emakumeen eta gizonen eskubide eta aukeren berdintasunaren errespetuan oinarritutako ereduen bidez.

Beste alde batetik, bizikidetza sustatzeko eta hobetzeko jardueren diseinuan, planifikazioan eta garapenean, hezkuntza- komunitateko kide guztien parte hartzea eta esku hartze aktiboa dira bizikidetza hobetzeko gakoa.

Ildo horretatik, Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Sailak neurri jakin batzuk sustatu ditu hezkuntza-komunitate osoaren sentsibilizazioa eta inplikazioa bultzatzeko; hala nola:

• Ikastetxean bizikidetzaren Behatokia sortzea, 201/2008 Dekretuaren 5. artikuluak aipatzen duen hezkuntza-komunitate osoaren parte-hartzearekin eta ordezkaritzarekin..

• Bizikidetza-plan bat lantzea. Hori ere aipatutako 201/2008 Dekretuaren 5. artikuluan arautzen da. Plan horretan nabarmen izango dira gatazkak modu baketsuan ebaztera eta adiskidetzea eta konponketa lortzera bideratutako prozedurak eta bizikidetzarako hezkuntza-konpromisoak hartzeko jarraibideak.

• Tutore-ekintzarako plana; laguntza-prozesu jarraitua eta sistematikoa izango da, hezkuntza-jardueran barneratutakoa. Irakasle guztiek tutoretza-lanetan parte hartzeko aukera emango duten antolaketa-neurriak bultzatuko dira; horretarako, banakako tutoretzak, taldekako tutoretzak eta abar esleituko dira.

• Hezkuntza-komunitateko sektore guztien parte-hartzea sustatzea AJA edo barne-araudia lantzerakoan; horrek jasoko ditu ikastetxeko araudia eta ikasleen eskubideak eta betebeharrak bermatzeko moduen arautzea.

Era berean, bizikidetza positiboa lantzeko neurriak eta prozedurak abiaraz daitezke, hala nola:

- Ikastetxeko giroa hobetzeko neurri orokorrak aplikatu; horretarako, sentsibilizazio-kanpainak egingo dira bizikidetzarekin eta aukera- eta eskubide-berdintasunarekin lotutako gaien inguruan, bai eta komunikazioko eta gatazketan bitartekari izateko programak ere. Azken horien bidez, gaitasun pertsonalak eta sozialak eskuratuko dituzte ikasleek, adibidez, asertibitatea, autoestimua, enpatia eta balio etiko-moraletan oinarritutako komunikazio-gaitasunak.
- Ikasle-batzordeak eratu bizikidetza orokorra hobetzeko, balizko gatazkak ebazteko eta horien konponbidea bilatzen laguntzeko: bitartekaritza-taldeak, atsedeneko laguntzaileak, ikasle aholkulariak, etab.
- Ikastetxeko ekosistema hobetu, aisialdirako erakargarriago diren guneak sortu, jolastokiak hobetu eta ikasleek zuzendutako jolas-taldeak antolatu; horrela, ikastetxeko kide izatearen sentimendua areagotuko da, bai eta segurtasun-sentimendua eta elkar onartzekoa ere.
- Hezkuntza-komunitate osoarentzako topaketak, hitzaldiak eta lantegiak sustatu, bizikidetza positibo bat eraikitzeko, eta, ondorioz, norberaren ongizatea eta irakaskuntza-ikaskuntzako prozesuak hobetzeko: guraso-elkartearen bilerak, tutoretzakoak, gurasoen eskolak, ordezkarien bilerak, batzorde mistoak, ikastetxeko adituen batzordeak, etab.
- Hezkuntza-komunitateko sektore guztiak inplikatu, eta, bereziki, familiak, ikastetxeko bizikidetza hobetzeko egituretan eta neurrietan.
- Gurasoen taldeak antolatu: arazoa hobeki ezagutzeko eta horren inguruan zer egin erabakitzeko bilerak, hainbat kolektibori zuzendutako gaiei buruzko gogoeta.
- Hezkuntza, Hizkuntza Politika eta Kultura Saileko prestakuntza-programetan parte hartu (ikastetxeko prestakuntza, Prest Gara ikastaroak eta Berritzeguneetako ikastaroak, lantegiak eta mintegiak), bai eta beste prestakuntza-programa batzuetan ere.
- Hezkuntza-komunitate osoari, ikasleen eskubideei eta betebeharrei buruzko 201/2008 Dekretuaren ezagupena erraztu eta sustatu.
- Aniztasunaren balio positiboa errespetatzearekin eta onartzearekin lotutako gaiak sartu tutoretza-ekintzako planean.

- Pertsonen garapen integralean oinarritutako hezkuntza-eredu bat lortzera bideratutako neurriak sustatu, sexuaren araberako estereotipoak eta rolak alde batera utzita.

Eta eskola jazarpenari lotutako egoerei zuzenago heltzeko beste neurri batzuk ere:

- Eskola jazarpenaren esparruko egoera zailetan irakasleen ekintza babestuko eta indartuko duten antolaketa- eta zuzendaritza-egiturak sortu.
- Konfidentzialtasuna bermatuz, eskola jazarpenaren esparruko egoerak salatzeko bideak jarri: laguntza-postontzia, salaketen eta kexen taula, gutun anonimoak, laguntzarako e-mailak, ikastetxeko web-orria...
- Hezkuntza-komunitate osoari eta, bereziki, familiei, laguntzarako sare sozialetan parte hartzeko bidea eman, komunitate-baliabideak erabili ahal izateko ikastetxeetako indarkeriaren eta, bereziki, eskola jazarpenaren prebentzioan eta geldiaraztean.
- Eskola jazarpenari eta bere prebentzioari buruzko orientabidea helarazi irakasleei, ikasleei eta familiei.
- Tutoretza-ekintza planean txertatu eskola jazarpen kasuak hautemateko alderdiak, eta baita, norbera edo besteren bat horrelako kasua pairatzen ari deneko ustea dagoenean, nola jardun jakitekoak ere.

Jazarpen sexista eta/edo sexu-jazarpena espezifikoki lantzen duten neurriak.

- Hezkidetzaren esparruko ekimenak sustatu ikastetxean eta ikasgelan, bereziki, genero-indarkeriaren prebentzioa lantzen dutenak, besteak beste, honako hauei lotutakoak: trebetasun sozialak eta norbanakoaren garapena, estereotipo eta aurreiritzi sexisten desagerpena, berdintasunean bizitzea eta gatazkak modu baketsuan eta elkarrizketaren bidez konpontzea..

- Emakumeentzako eta gizonentzako nortasun-ereduak landu esparru guztietan, berdintasunaren ikuspegitik eta genero-estereotipoak eta rolak alde batera utzita: ikasketa/lanbide-aukerak ugaritzearen esparruan, eguneroko bizitzako testuinguru guztietako zaintzaren erantzukizunkidetasunaren eta etikaren esparruan, eta harreman afektibo-sexualen esparruan.

- Ikasleek hezkidetza sustatzen duten kanpainetan, programetan eta proiektuetan parte hartzea sustatu (Nahiko programa; azaroaren 25a –emakumeen kontrako indarkeriari aurre egiteko nazioarteko eguna–; martxoaren 8a –emakumeen nazioarteko eguna–; gazteei zuzendutako erakunde-kanpainak, hala nola, Beldur Barik; eta arlo horretan espezializatutako blogak, hala nola, www.geu biok.net, www.beldurbarik.com).

- Hezkuntza-jardueren eta ikastetxeko antolaketaren diagnosia egin genero-ikuspegia kontuan hartuta, bereizkeria-egoera posibleak eta estereotipo sexistak hautematea eta emaitzak ikastetxean zabaltzea. Diagnosian oinarrituta, emakumeen eta gizonen arteko berdintasuna eta hezkidetza sustatzeko planak lantzea.

- Hezkuntza-proiektua eta antolaketa- eta funtzionamendu-arauak lantzerakoan eta/edo berrikusterakoan, zeharkako genero-ikuspegia txertatzeko irizpideak proposatu, curriculumaren plangintza egiterakoan, irakaskuntza- eta ikaskuntza-prozesuetan, jarduera osagarrietan eta eskolaz kanpokoetan eta ikasleen jolas-orduetan, berdintasun erreala eta eraginkorra susta dadin.

- Genero-ikuspegia txertatu ikastetxeko plangintza gauzatzeko eta programazio didaktikoak lantzeko tresnetan, ikastetxeko bizikidetza-planean, tutoretza-planean, orientazio akademikoko edo profesionaleko planean edo ikastetxean gauzatuko diren orientazio-jardueretan, aniztasunari arreta emateko ikastetxeko planean, ikastetxeko prestakuntza-planean eta ikastetxean gauzatuko diren gainerako planetan, programetan eta proiektuetan, beharrezko irizten bada.

- Irakasleen formazioa sustatu gizonen eta emakumeen arteko berdintasunerako, hezkidetzarako eta emakumeen kontrako indarkeriaren prebentziorako prestakuntza-ekintzen bidez.

- Ikasleen familientzako eta/edo legezko ordezkarientzako prestakuntza sustatu, gizonen eta emakumeen arteko berdintasunaren eta emakumeen kontrako indarkeriaren prebentzioaren esparruan.

- Partizipazioaren bidez,jazarpen sexista eta/edo sexu-jazarpeneko egoerak hautemateko protokoloa, eta/edo horiei aurre egiteko dekalogo etikoa landu ikastetxean.

- Eskola-kontseiluan arduradun bat izendatu emakumeen eta gizonen arteko berdintasun erreala eta eraginkorra eta genero-indarkeriaren prebentzioa sustatzeko hezkuntza-neurriak bultzatzeko (LOEren 126.2. artikulua).

2. Eskola jazarpenaren prebentziorako eta tratamendurako hezkuntza-neurriak ikasgelan

Jarraian azaltzen ditugun hezkuntza-neurriek zehaztu egiten dituzte ikastetxeko antolaketa orokorrari lotutakoak: Urteko Elkarbizitza Plana, Tutoretza-ekintza plana... Ikasgelan gauzatzen dira batez ere, banakako tutoretzaren bidez, eta bere xedea da pertsona kontzienteak, kritikoak, arduratsuak eta, bidezko, berdintasunezko eta elkartasunezko harreman pertsonalak eta sozialak eraikitzearekin konprometituak.

• Banakako eta taldekako tutoretzak sustatu, horiek baitira jokabide prosozialak eta bizikidetza balioak sustatzeko espazio egokiak. Horrela, ikasle guztiak hobeki sartuko dira beren erreferentziazko taldean, eta taldeko giroa eta kohesioa hobetuko dira gainera.

• Harreman zuzena mantendu ikasleekin banakako tutoretzen bidez, gatazka bat dagoela uste dugunean bereziki.

• Tutoretza saioak eta ebaluazio batzordeak erabili ikasleen artean balizko jazarpen egoerak hautemateko.

• Tutoretza-ekintzaren bidez, aldika, familiekin harremanetan jarri, informazioa trukatzeko eta lankidetza bermatzeko.

• Jazarpen bilaka daitekeen zantzu edo egoerak ikastetxeko orientatzaileari edo aholkulariari jakinarazi, zantzu horiek azter ditzan eta irakasle-taldeari gauzatu beharreko esku-hartzeari buruzko aholkuak eman diezazkion.

• Irakasle guztiek hurbileko harremana izan ikasleekin, eta horiek entzuteko prest egotea.

• Argi adierazi ez dela inola ere onartuko berdinen arteko taldean ager daitekeen indarkeriazko jokabiderik.

• Ikasgelako oinarrizko bizikidetza-arauak landu ikasleekin batera, guztiek onar ditzaten eta horiek betetzeko erantzukizuna dutela senti dezaten.

• Trebetasun sozialak eta emozioak kudeatzeko trebetasunak taldean landu, ikasleak erantzun egokiak emateko gai izan daitezen testuingurutan desberdinetan (pribatuan, etxean, publikoan, eta abarretan).

• Pertsonen arteko berdintasun-harremanetan hezi, eta harreman horiek norbere buruaren eta gainerako pertsonen onarpenean, norbere buruaren eta elkarren balioestean eta errespetuan oinarritzea.

• Ikasgeletan, gatazkak elkarrizketaren bidez eraldatzeko eta ebazteko estrategiak modu sistematikoan abiarazi (indarkeriarik gabeko metodoak). Autokontrolerako, enpatiarako eta frustrazioa gainditzeko teknikak landu.

• Ikasleei irakasleekin komunikatzeko erraztasunak eman; “isiltasunaren lege” delako hori hautsi kalte handia eragiten baitio pertsona erasoari, eta baita, jazarpenaren isilpeko lekuko direnen kontzientziari ere.

Arartekoaren txosten berezian, ikastetxeetako bizikidetzari eta gatazkei buruzkoan (2006), 20 gomendio jasotzen dira ikastetxeetako eta ikasgeletako bizikidetza hobetzeko. Zenbait jarduera-esparrutakoak dira, eta horietako asko dagoeneko aipatu ditugu aurreko ataletan. Honako hauek azpimarratuko ditugu:

1. Ikastetxe guztietako lehentasunezko xedeen artean sartu bizikidetza hobetzea eta tratu txar guztiak gaitzestea.
2. Ikasleen inplikazioa sustatu gatazka jakin batzuk ebazterakoan.
3. Banakako tutoretzak zabaldu.
4. Trebetasun prosozialak sistematikoki landu taldeko tutoretzetan.
5. Antolaketa-neurrien bidez, talde-ikasgela bakoitzean esku hartzen duten irakasleen kopurua murriztu, eta egonkortasuna eman tutoretzei.
6. Hezkuntza-behaketa eta -ikuskatzea bermatu irakastorduetatik eta ikasgeletatik kanpo.
7. Bizikidetza-batzordeen eginkizunak eta papera areagotu. Bermatu hezkuntza-komunitateko sektore guztiek parte hartuko dutela batzorde horietan.
8. Curriculuma eta metodologia egokitu eta bizikidetza-ikaskuntzako oinarrizko elementu gisa erabili.
9. Ikasleen eta familien parte-hartzea handiagotu bizikidetza-arauak lantzerakoan, aplikatzerakoan eta berrikusterakoan.
10. Ikasgelako diziplinari dagokion balio instrumentala eman.
11. Informazioa zaindu, familiak prestatzeko jarduerak sustatu, eta familiaren eta ikastetxearen arteko lankidetza sendotu.

VIII. ERANSKINA
BIBLIOGRAFIA

ALLAN L. BEANE (2006): *BULLINYG Aulas libres de acoso.* Bartzelona GRAÓ.

ARARTEKO. (2006): *Bizikidetza eta gatazkak ikastexeetan.* EAEko Bigarren Hezkuntzako ikastetxeen egoerari buruzko Arartekoaren txostena.

AVILÉS MARTÍNEZ, J.M. (2006*) Bullying: el maltrato entre iguales. Agresores, víctimas y testigos en la escuela.* Salamanca, Amarú Ediciones.

AVILES MARTÍNEZ, J.M. (2002): *Intimidación y maltrato entre el alumnado*. STEE-EILAS.

AVILES MARTINEZ, J.M. (2001): *La intimidación y el maltrato en los Centros escolares.* Lan Osasuna 2, 13-24. Bilbao STEE-EILAS.

CAURCEL CARA, M.J. (2009). *Estudio evolutivo del maltrato entre iguales desde la percepción y el razonamiento socioemocional de los implicados (Doktorego-tesia).* Departamento de Psicología Evolutiva y de la Educación. Facultad de Ciencias de la Educación. Universidad de Granada.

CEREZO, F. (1997): *Conductas agresivas en edad escolar.* Madril. Pirámide.

CEREZO, F. (2002): *La violencia en las aulas.* Madril. Ed. Pirámide.

DEFENSOR DEL PUEBLO (2006): *Informe Violencia Escolar. El maltrato entre iguales en la Educación Secundaria Obligatoria 1999/2006 (Azterlan berria eta 2000ko txostenaren eguneratzea). Bertsio elektronikoa: www.defensordelpueblo.es.*

DÍAZ-AGUADO, M.J. –Zuzendaritza orokorra- (2010): *Estudio estatal sobre la convivencia escolar en la Educación Secundaria Obligatoria.* Definición de indicadores y estudio desde una perspectiva de género. Bertsio elektronikoa: https://sede.educacion.gob.es/publiventa/detalle.action?cod=13567

DÍAZ-AGUADO, M.J. - Zuzendaritza orokorra - (2008): *Estudio estatal sobre la convivencia escolar en la Educación Secundaria Obligatoria. Avance de resultados. (2008).*

DÍAZ-AGUADO, M.J. (2006): *Del acoso escolar a la cooperación en las aulas,* Madril, Pearson.

DÍAZ-AGUADO, M.J. (2005) *La violencia entre iguales en la adolescencia y su prevención desde la escuela. Psicothema 2005. 17. Alea, 4. zk.a.*

DÍAZ-AGUADO, M.J. (2005). *Por qué se produce la violencia escolar y cómo prevenirla* (2005). Revista iberoamericana de educación, 37. zk.a. (2005). Bertsio elektronikoa http://www.rieoei.org/rie37a01.htm

DIAZ-AGUADO, M. J. (2004): *Prevención de la violencia y lucha contra la exclusión desde la adolescencia, La violencia entre iguales en la escuela y en el ocio, Programa de intervención y estudio experimental,* 2. zk.a., Injuve.

ESPINOSA, M.A., OCHAITA E. y ORTEGA, I.: *“Manual formativo sobre prevención de la no violencia entre niños, niñas y adolescentes.”* I. eta II. liburukiak- Haurtzaroaren inguruko antolakuntzen plataforma. Madril 2003. www.plataformadeinfancia.org (EBko DAPHNE programaren esparruan prestatutako materialak)

CCOO-KO IRAKASKUNTZA FEDERAZIOA (2001): *Los problemas de la convivencia escolar: un enfoque práctico.* Koordinatzailea: J. Esperanza.

FERNANDEZ, I. (1998): *Prevención de la violencia y resolución de conflictos. El clima escolar como factor de calidad.*

FERNANDEZ, I. (2001): *Guía para la convivencia en el aula.* Bartzelona, Cisspraxis.

FISCALÍA GENERAL DEL ESTADO. *Instrucción 10/2005 de la Fiscalía General del Estado sobre el tratamiento del acoso escolar desde el sistema de justicia juvenil.* Bertsio elektronikoa: *https://www.fundaciondiagrama.es/investigacion-y-publicaciones/legislacion/circulares-ficalia-general-estado*

GARAIGORDOBIL, M., (2005): *4-12 urte bitarteko haurren garapenerako kooperazio eta sormen jolasak*, Bilbao, Ibaizabal.

HARRIS S., PETRIE G. (2006): *Acoso escolar en la escuela: los agresores, las víctimas y los espectadores.* Barcelona. Paidós.

ISEI-IVEI: Berdinen arteko tratu txarrak; txostenak. Bertsio elektronikoak:

http://www.isei-ivei.net/eusk/argital/bullying2009/Bullying2009Txostena.pdf

http://www.isei-ivei.net/eusk/argital/MALTRATO_EUSKERA.pdf

http://www.isei-ivei.net/cast/pub/bullyingprimaria1.pdf

http://www.isei-ivei.net/eusk/argital/Bullying.ppt

JARES, X. R. (2006): *Pedagogía de la convivencia.* Bartzelona, Graó.

LÓPEZ, F. y otras, (2006): *El bienestar personal y social y la prevención del malestar y la violencia*, Madril, Pirámide.

MONTAÑES SÁNCHEZ, M., BARTOLOMÉ GUTIÉRREZ, R. y MONTAÑES RODRÍGUEZ, J.: "El problema del maltrato y el acoso entre iguales en las aulas", en *ENSAYOS, Revista de la Facultad de Educación de Albacete,* 24. zk.a., 2009. (Bertsio elektronikoa: http://www.uclm.es/ab/educacion/ensayos).

MORENO, E. (2008*): Análisis de la violencia hacia las niñas en la escuela primaria*. Universidad de Huelva. Ministerio de Igualdad.

OLWEUS D. (1998): *Conductas de acoso y amenaza entre escolares.* Madril. Morata.

O´MOORE, M. (2004): *Dealing with Bullying in Schools,* London, PCP.

ORTEGA, R (1998): *La violencia escolar. ¿Qué es? Y ¿Cómo abordarla? Programa Educativo de Prevención de Maltrato entre compañeros y compañeras.* Junta de Andalucia.

ORTEGA R .y DEL REY R. (2003): *La violencia escolar: estrategias de prevención.* Bartzelona. Graó.

ORTEGA R .y DEL REY R. (2004): *Construir la convivencia.* Bartzelona, Edebé.

PIKAS, A. (1989): The common concern method for the treatment of mobbing. En Roland, E. eta Munthe, E (Eds), Bullying: An internationational perspectiva. 8 pp. 91-105). London . David Fulton.

RODRIGUEZ, NORA (2006): *Stop Bullying*. RBA.

RODRIGUEZ P. (2.006): *Acoso escolar. Desde el mal llamado bullying hasta el acoso al profesorado. (Especial análisis de la reparación del daño)* Bartzelona, Atelier.

SALAS, B, y otras (2005): *Bizitzarako gaitasunak eta balioak, Bizikidetza eta tutoretza, Personaren garapen osorako hezkidetzako trebakuntza-eredua, Lehen hezkuntza/DBH,* Pentacidad / Eusko Jaurlaritza- Gobierno Vasco.

SEGURA, M, (2005): *Enseñar a convivir no es tan difícil,* Bilbo, Descleé.

SEGURA, M, y ARCAS, M, (4ª - 2006): *Relacionarnos bien,* Madril, Nancea.

SERRANO, Á. e IBORRA, I. *Violencia entre compañeros en la escuela*. Valencia: Centro Reina Sofía para el Estudio de la Violencia, 2005.

SHARPES Y SMITH. P.K.(1994): *School Bullying: Insigts and perspectives.* London. Routeledge.

SUCKLING, A y TEMPLE, C (2006): *Herramientas contra el acoso escolar. Un enfoque integral.* Madril. MORATA + MEC.

TORREGO, J.C. (coord) (2006): *Modelo integrado de mejora de la convivencia*, Bartzelona, Graó.

ZAITEGI, N. eta beste batzuk (2005): *Dossier herramientas: Propuesta práctica de reflexión grupal en torno a las Habilidades para la Vida*, en OGE, nº 5, 2005eko iraila, Bartzelona, Praxis.

ZAITEGI, N. eta beste batzuk (2006): *Dossier herramientas: Guía para la elaboración del Plan de Convivencia Anual* (PCA) I eta II, OGE, 4. zk.a., 2006ko uztaila eta 5. zk.a., 2006ko iraila, Bartzelona, Praxis.